

บทโหมโรง

บันทึกเล่าเรื่อง.....เที่ยวเมืองพม่า

- ประเทศพม่า มีชื่อเรียกที่ถูกต้องตามทางการว่า สาธารณรัฐแห่งสหภาพพม่า หรือ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ (Republic of the Union of Myanmar) เป็นประเทศเอกราชในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีพรมแดนติดกับ อินเดีย บังกลาเทศ จีน ลาว และไทย หนึ่งในสามของพรมแดนพม่าที่มีความยาว ๑,๙๓๐ กิโลเมตร เป็นแนวชายฝั่งตามอ่าวเบงกอลและทะเลอันดามัน ด้วยพื้นที่ ๖๗๖,๕๗๘ ตารางกิโลเมตร ประเทศพม่าเป็นประเทศที่ใหญ่เป็นอันดับที่ ๔๐ ของโลก และใหญ่เป็นอันดับที่ ๒ ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พม่ายังเป็นประเทศที่มีประชากรมากเป็นอันดับที่ ๒๔ ของโลก โดยมีประชากรกว่า ๖๐.๒๘ ล้านคน
- ประเทศพม่าได้รับเอกราช เมื่อปี พ.ศ. ๒๔๘๑ สถาปนาเป็นสหภาพพม่า จนวันที่ ๑๗ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๒ รัฐบาลได้เปลี่ยนชื่อประเทศเป็น เมียนมาร์ หมายความว่า การรวมชน ๘ เผ่า เข้าเป็นประเทศเดียวกัน คือพม่า (*ปะหม่า*) , มอญ (*มุน*) , ฉาน(ชาน) , กะเหรี่ยง(*กะหยัง*) , กะฉิ่น(*กะฉิ่ง*) , ฉิ่น(*ชิง*) , กะยา(*กะยา*) และยะไข่(*ยะข่าย*) ชนทั้ง ๘ เผ่า นี้ยังแตกย่อยออกเป็น ๑๓๕ เผ่า
- การปกครองแบ่งออกไปตามชนชาติ ๗ รัฐ โดยมีชนชาติพม่า ซึ่งมีประมาณร้อยละ ๔๕ เป็นชนชาติหลัก ๑ มณฑล คือ มณฑลย่างกุ้ง, มณฑลสะกาย, มณฑลมัณฑะเลย์, มณฑลพะโค(ปะโก), มณฑลเอยาวดี(อิระวดี), มณฑลมะโกย, และมณฑลตะนาวศรี(ตะนินตายี)
- เราและชาวคณะบันเทิงกรรมท้าว จำนวน ๑๕ ชีวิต รวมมัคคุเทศก์ ของบริษัทมายด์ วาเคชั่น เป็น ๒๐ (รายนามผู้ร่วมเดินทางในภาคผนวกท้ายบันทึกนี้) ได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมเยือนประเทศเพื่อนบ้าน ที่มีความเกี่ยวข้องกับพัวพันกันมานาน ถ้าดูระยะตามประวัติศาสตร์แล้วก็กว่า ๖๐๐ ปี เมื่อกลับมาแล้วจึงจัดทำ “ *บันทึกเล่าเรื่อง....เที่ยวเมืองพม่า* ” นี้ขึ้น เพื่อเป็นอนุสรณ์เตือนความจำ และความประทับใจแก่ตนเองและชาวคณะ หากมีความผิดพลาดบกพร่องประการใดเกิดขึ้น เราขอรับเอาข้อบกพร่องนั้นไว้ด้วยตนเอง หวังจะได้รับการอภัยและชี้แนะจากท่านผู้รู้ หากความดั่งมอันใดจะพึงบังเกิดมีขึ้นบ้าง แม้เพียงเล็กน้อยก็ตาม ขอผู้มีอุปการคุณสนับสนุนให้เราได้เดินทางไปครั้งนี้ รวมทั้งชาวคณะบันเทิงกรรมท้าวทุกท่าน จงอนุโมทนาความดั่งมอันนี้ทุกครั้งที่ระลึกถึงด้วยเทอญฯ

พระอธิการทรงวุฒิ ธมมวโร

วัดอาจาโรรังสี

๔ มกราคม ๒๕๕๗

บันทึกเล่าเรื่อง..เที่ยวเมืองพม่า

วันที่ ๑๐ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- เวลานั้นคณบดีของบริษัททัวร์ พบกันที่สนามบินสุวรรณภูมิ เวลา ๐๕.๐๐ น. เราไปช้ากว่าเวลานัดหมายประมาณ ๓๐ นาที ให้อรถไปส่งประตู ๔ ไม่พบใครเลยสักคน จนแปลกใจ.. จำวันเดินทางผิดหรือเปล่า ? โทรศัพทหาจ้อย บอกว่ายังอยู่บนทางด่วน ค่อยอุ่นใจว่าไม่ผิดวันและไม่ใช่คนไปล่าสุดพอดีคุณอัญชลีโทรฯ เข้ามา จึงทราบว่าคุณจะทั้งหมดพร้อมอยู่ที่ประตู ๒ รีบลากกระเป๋าเดินทางไปพบกับคณะและพนักงานของบริษัทมาด วาเคชั่น ซึ่งรอให้บริการอยู่รีบเอาตัวไปขอรับบัตรขึ้นเครื่อง โหลดกระเป๋า สักพักคณะจ้อยมาถึง เรากับเล็ก (ไตรสิทธิ์) จึงชวนกันไปแผนกตรวจคนออกจากเมือง เขาเห็นเราเป็นพระรีบบริการให้ก่อน เล็กต่อข้างหลังเรา เสร็จแล้วเราไปขึ้นรออยู่ข้างในประมาณ ๑๕ นาที ไม่เห็นเล็กเข้ามาสักที เดินย้อนออกไปชะโงกดูที่แถวรอตรวจผู้โดยสารออกต่างประเทศก็ไม่เห็น ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้น ก็เลยรอจึงเดินไปประตูผู้โดยสารขาออกต่างประเทศที่ปรากฏตามบัตรที่นั่ง C 9 ไปนั่งพักรออยู่ประมาณ ๓๐ นาที เล็กเดินตามไป จึงรู้ว่าสแกนลายนิ้วมือของเล็กไม่ปรากฏเวลาตรวจสอบกับพาสปอร์ต เจ้าหน้าที่เขาเกรงจะเสียเวลาคนอื่นจึงให้ไปต่อท้ายแถวใหม่ทุกครั้งที่สแกนแล้วไม่สำเร็จ จึงทำให้เสียเวลานาน
- คณะของเรา ๑๕ ชีวิต รวมมัคคุเทศก์ ของบริษัทมาด วาเคชั่น เป็น ๒๐ (รายนามผู้ร่วมเดินทางในภาคผนวกท้ายบันทึกนี้) โดยสารเครื่องบิน บริษัทการบินไทย จำกัด มหาชน เที่ยวบิน TG 2981 จากสนามบินสุวรรณภูมิ ออกตรงเวลา ๐๗.๓๐ น. บินตรงสู่สนามบินนานาชาติ มัณฑะเลย์ ประเทศ Myan Mar ถึง เวลา ๐๘.๓๐ น. (เวลาประเทศพม่า ช้ากว่าประเทศไทย ๓๐ นาที) ผ่านพิธีการตรวจคนเข้าเมืองของประเทศพม่าแล้ว ขึ้นรถโค้ชปรับอากาศที่บริษัททัวร์จัดไว้รับรองคณะพวกเราเดินทางไปวัดมหากันดายง
- วัดมหากันดายง ตั้งอยู่ในเขตเมืองอมรปุระ (ตอนใต้ของมัณฑะเลย์ เป็นเมืองหลวงเดิมก่อนที่พระเจ้ามินดงจะย้ายไปมัณฑะเลย์) เป็นวิทยาลัยสงฆ์ที่ใหญ่ที่สุดของพม่า มีภิกษุ-สามเณรบวชเรียนที่นี่ นับว่าประมาณ ๓,๐๐๐ รูป คณะของเรารวบรวมปัจจัย(บนรถ) ได้ ๒๕๐,๐๐๐ จ๊าด(Kyat) หรือ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท ซื้อข้าวสารได้ ๑๐ กระสอบ ไปถึงที่นี่เวลา ๑๐ นาฬิกาเศษ พระเณรกำลังฉันภัตตาหารพอดี มัคคุเทศก์ได้พาไปถวายกับท่านเจ้าอาวาสบนโต๊ะฉันอาหาร ท่านให้พรตามธรรมเนียมแล้ว ลาท่านเดินทางต่อ
- ถึงเชิงสะพานอุเป็ง สร้างโดยไม้สักทอดข้ามทะเลสาบตองตะมาน มุ่งตรงสู่เจดีย์เจ้าต้อจีซึ่งอยู่อีกฟากหนึ่งของทะเลสาบ นับว่าสะพานนี้ความยาว ๒ ก.ม. ชุนนางนาม “อุเป็ง” เป็นแม่กองจัดสร้างสะพาน

นี้ ตามรับสั่งของพระเจ้ามินดง โดยใช้ไม้สักจำนวน ๑,๒๐๘ ต้น ที่รื้อจากพระราชวังเดิมที่กรุงอังวะ เรากับเล็กเดินข้ามสะพานไปได้ประมาณครึ่งหนึ่งแล้วกลับ ทะเลสาบนี้กว้างขวางและสัตว์น้ำจืด น่าจะอุดมสมบูรณ์ สังเกตจากร้านค้าเชิงสะพาน ทอดกึ่ง ปู ปลา ขาหมากมายหลายร้าน ที่สะดุดตา คือกึ่งฝอย(ตัวโต)ผสมแป้งทอดเป็นแพ มีขายมากมาย ทำให้นึกสมัยเมื่อเป็นเด็ก ที่ฝากให้ก็มีอาหารแบบนี้กินเป็นปกติธรรมดาทั่วไปตลอดลำแม่น้ำน้อย ชะรอยคนแถบนี้จะเป็นชาวอยุธยาที่ถูกพม่ากวาดต้อนมาเป็นเชลยเมื่อคราวเสียกรุงกระมัง จึงนำวิชานี้ติดตัวสืบทอดมาจากรุ่นลูกหลาน แต่ไม่มีโอกาสได้ลิ้มชิมรสชาติว่าเป็นอย่างไร ใกล้เคียงกันหรือไม่ เพราะได้ฉันอาหารเสียแล้วบนเครื่องบิน และเป็นอาหารที่สร้างทุกขเวทนาที่สุดตลอดการเดินทางครั้งนี้ เพราะบริการด้วยอาหารกล่องซึ่งมี หมูแฮม ๒ ชิ้น ขนมหวาน ๑ ชิ้น มักคุเทศก์รู้ว่าเราฉันอาหารหนเดียวจึงเอาของเธอมาถวายให้อีก ๑ กล่อง วันนี้อร่อยตายเพราะข้าวต้มผัด ๒ มัดที่เล็กถือติดตัวเอาไปถวายบนเครื่องบิน

- ข้ามสะพานกลับมาแล้วคณะของเราบางคนเดินชิมอาหาร(กึ่งทอด ปลาทอด) บางคนเลือกดูสินค้า เราจึงชวนเล็กเข้าไปนมัสการพระพุทธรูปในวัดทองมินยี ซึ่งตั้งอยู่เชิงสะพานอุเป็งนั่นเอง เมื่อพร้อมกันแล้ว จึงออกเดินทางพาคณะไปรับประทานอาหารกลางวันที่บ้านต้มยำกึ่ง เป็นร้านอาหารคนไทยทราบว่าเป็นคนจังหวัดอ่างทอง แต่เราไม่มีโอกาสได้คุยด้วย เพราะนั่งฉันน้ำรออยู่อีกมุมหนึ่งของร้าน
- พร้อมแล้วเดินทางไปวัดมหาชัยมุนี พระพุทธรูปองค์นี้สร้างขึ้นที่เมืองยะไข่ ซึ่งอยู่ด้านทิศตะวันตกของประเทศพม่า ติดกับบังคลาเทศ (ปัจจุบันคือรัฐยะไข่) โดยพระเจ้าจันทสุริยะ กษัตริย์ของชาวยะไข่ แห่งเมืองธัญญวดี โปรดฯให้สร้างพระมหาชัยมุนี ขึ้นในปี พ.ศ. ๖๘๕ จนถึงรัชสมัยพระเจ้ามินดง โปรดให้อัญเชิญพระมหาชัยมุนี (หมายความว่า “มหาปราชญ์”) มาไว้ที่กรุงมณฑลทะเลเมื่อปี พ.ศ. ๒๓๒๗ โดยตัดแยกออกเป็นชิ้นส่วน แล้วนำมาประกอบใหม่
- พระพุทธรูปที่สำคัญและศักดิ์สิทธิ์ในประเทศพม่า ผู้หญิงจะเข้าไปใกล้และแตะต้องมิได้ (แต่พระสงฆ์ถูกเนื้อต้องตัวสตรีได้) จะกราบไหว้และบูชาต้องอยู่ในระยะห่าง ตามที่เขากำหนดไว้ แม้แต่จะปิดทองก็ต้องฝากผู้ชายไปทำแทน แต่ผู้หญิงก็ยังคงมีศรัทธาไปสักการบูชาไม่น้อยกว่าผู้ชาย พระมหาชัยมุนีนี้ก็เช่นเดียวกัน เป็นที่เคารพนับถือของชาวพม่ามาก และชาวพม่านิยมปิดทองพระพุทธรูปมาก เขาเชื่อกันว่าการปิดทองพระคือการถวายผ้าไตรจีวรให้กับพระพุทธเจ้า และทองที่ปิดนั้นต้องเป็นทองคำแท้ทั้งสิ้น คนจะไปปิดทองพระพุทธรูปที่ใด ต้องไปซื้อทองที่วัดนั้นๆ เท่านั้น เมื่อซื้อแล้วต้องผ่านการประทับตรารับรองจากเจ้าหน้าที่อีกชั้นหนึ่ง จึงนำแผ่นทองนั้นเข้าไปปิดได้ด้วยศรัทธาความเชื่ออันมั่นคงนี้ เขาจึงพากันปิดทองพระพุทธรูปที่เขานับถือว่าศักดิ์สิทธิ์จนไม่เห็นเนื้อโลหะขององค์พระพุทธรูป เราเป็นผู้โชคดีที่มีโอกาสขึ้นไปปิดทองทั้งของเราเอง(โยมซื้อให้) และรับฝากจากสุภาพสตรีในคณะของเราด้วย

พิธีกรรมพิเศษอีกอย่างของที่นี่ คือการถวายน้ำสรงพระพักตร์พระมหามัณเฑียร ซึ่งจะทำทุกวันในเวลา ประมาณ ๐๔.๐๐ น. มีประชาชนไปร่วมพิธีอย่างคับคั่งทุกวัน ออกจากวัดมหามัณเฑียรแล้วเดินทางไป ชมพระราชวังมณฑลทะเลย์

- **พระราชวังมณฑลทะเลย์** มีพื้นที่เป็นรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัส ด้านละ ๒ ก.ม. กำแพงพระนครก่อด้วยอิฐดินเผา ความสูงประมาณ ๘.๐ เมตร ความหนากว่า ๕๐ ซม. นอกกำแพงพระนครมีคูเมืองโดยรอบ กว้าง ๗๕ เมตร ขุดลึก ๔ เมตร สร้างโดยพระเจ้ามินดง หรือ มินคอง พระมหากษัตริย์รัชกาลที่ ๕ แห่งราชวงศ์อลองพญา (เสวยราชย์ พ.ศ. ๒๓๕๖ สวรรคต พ.ศ. ๒๔๒๑) ภายในกำแพงเมืองเป็นสถานที่ตั้งท้องพระโรง และพระตำหนักน้อยใหญ่ที่สร้างด้วยไม้สัก ตกแต่งลวดลายด้วยศิลปะฝีมือช่างแกะสลัก ประดับประดาด้วยทองคำ จำนวนประมาณ ๕๐ องค์กร แต่คูเมืองที่กว้างขวาง และกำแพงเมืองอันสูงใหญ่ปานนั้น ก็มีสามารถรักษาพระราชวังอลองพญา และพระราชวังมณฑลทะเลย์ ให้รอดพ้นจากอำนาจของโลกจิริต โทสจิริต และโมหจิริต ของมนุษย์ไว้ได้ไม่ เพราะอกุศลมูลทั้งสามนี้ หากได้เข้าครอบงำจิตใจผู้ใดแล้ว ย่อมทำให้บุคคลนั้นและสิ่งรอบๆ ตัวพินาศย่อยยับเป็นจุลวิจุลได้ ในปริบทา จากการศึกษาประวัติศาสตร์พบว่า ราชวงศ์อลองพญาถึงกาลอวสาน จนพม่าต้องสูญเสียต้นสถาบันพระมหากษัตริย์ ก็เพราะอกุศลมูลทั้งสามเข้าครอบงำพระทัยพระเจ้าสีป่อ และพระนางศุภยลัต พระมเหสี พระราชวังมณฑลทะเลย์อันวิจิตรพิสดารต้องตกเป็นเหยื่อทะเลเพลิงจนไร้ร่องรอย ก็เพราะอกุศลมูลเข้าครอบงำจิตใจของนักค้าสงคราม
- กล่าวคือ หลังจากพระเจ้ามินดงสวรรคตแล้ว พระเจ้าสีป่อ(ชิบอร์) ผู้สืบราชสันตติวงศ์เป็นรัชกาลที่ ๑๐ ได้เพียง ๘ ปี พม่าก็ต้องเสียเอกราชให้แก่อังกฤษ ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ (พระเจ้าสีป่อกษัตริย์องค์สุดท้ายของพม่า และพระนางศุภยลัต พระมเหสี ถูกคุมพระองค์ไปอยู่เมืองรัตนคีรี เมืองเล็กๆ ตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลแถวเมืองบอมเบย์ ประเทศอินเดีย) อังกฤษจึงใช้พระราชวังมณฑลทะเลย์เป็นที่ตั้งกองกำลังทหาร พอเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง กองทัพญี่ปุ่นยาราทัพมาขับไล่ทหารอังกฤษ และยึดครองพระราชวังมณฑลทะเลย์ ใช้เป็นค่ายทหารแทน จนกระทั่งในปี พ.ศ. ๒๔๘๘ อันเป็นปีสุดท้ายของสงครามโลกครั้งที่ ๒ เครื่องบินทหารฝ่ายสัมพันธมิตร นำโดยกองทัพอังกฤษ ก็ยกกองทัพอากาศบินว่อนเหนือพระราชวังมณฑลทะเลย์ ที่ระเบิดลูกแล้วลูกเล่าใส่ฐานที่มั่นของกองทัพญี่ปุ่น ส่งผลให้พระตำหนักไม้สักประดับประดาด้วยทองคำ ในพระราชวังมณฑลทะเลย์ทั้งหมด จำนวนประมาณ ๕๐ องค์กร มอดไหม้ไปกับทะเลเพลิง สิ่งปลูกสร้างในรัชสมัยพระเจ้ามินดงไม่หลงเหลือให้เห็นอยู่เลยภายในพระราชวังนี้ ที่ยังคงปรากฏให้เห็นอยู่คงมีเพียงกำแพงพระนครเท่านั้น พระตำหนักท้องพระโรง และพระตำหนักอื่นๆ อีกประมาณ ๕-๖ องค์กร ที่นักท่องเที่ยวเดินชมอยู่ทุกวันนี้ เป็นของสร้างขึ้นใหม่ หลังจากที่พม่าได้รับเอกราชแล้ว เฉพาะท้องพระโรงมีพระบรมรูปของพระเจ้า

มินดงและพระมหาลีประดิษฐานไว้เป็นอนุสรณ์ที่ระลึก พระตำหนักอื่นภายในวังเปล่า พวกเราจึงเดินชมแต่ภายนอก พระตำหนักใหม่ทั้งหมดนี้เพิ่งสร้างได้ประมาณ ๒๐ ปี เริ่มชำรุดทรุดโทรมด้วยกาลเวลา แต่ยังไม่เคยได้รับการบูรณะเลย จากนั้น คณะของเราเดินทางไปวัดชเวนนันดอร์

- **วัดชเวนนันดอร์** (วัดไม้สักทอง) ซึ่งเดิมเป็นพระตำหนักในพระราชวังมัณฑะเลย์ ที่พระเจ้ามินดงเคยทรงใช้เป็นสถานที่ทรงธรรมและปฏิบัติธรรมเป็นประจำ และมีรับสั่งว่าหากพระองค์สวรรคตแล้วให้รื้อพระตำหนักนี้ไปถวายวัด เมื่อสิ้นรัชกาลพระองค์แล้ว พระเจ้าชิบอร์(พระเจ้าสีป่อ) พระราชโอรสจึงโปรดให้รื้อพระตำหนักนี้มาสร้างไว้ในวัดชเวนนันดอร์ พระตำหนักที่สร้างในรัชสมัยพระเจ้ามินดงยังคงเหลือเป็นหลักฐานแสดงความวิจิตรพิสดารแห่งลวดลายและฝีมือช่างให้พวกเราได้เห็นเป็นขวัญตา ก็มีเพียงพระตำหนักไม้สักทองที่วัดชเวนนันดอร์ นี้แห่งเดียวเท่านั้น แต่เมื่อได้ไปเห็นแล้วก็เกิดความรู้สึกสะท้อนขึ้นในใจ เพราะดูเหมือนว่ายังถูกปล่อยปละละเลยในการบูรณปฏิสังขรณ์ เวลาที่คณะพวกเราไปชมบังเอิญไปพ้องกับคณะของท่านประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวไปชมเช่นกัน แต่คณะของท่านไปถึงที่หลังคณะเรา พวกเราชมเสร็จแล้วจึงออกเดินทางต่อไปวัดกุโสดอ
- **วัดกุโสดอ** เรียกอีกอย่างว่าวัดมหากุศล สร้างในรัชสมัยพระเจ้ามินดง ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาอย่างมาก โปรดให้ช่างจารึกข้อความในพระไตรปิฎกลงบนแผ่นหินอ่อน จำนวนรวม ๙๒๕ แผ่น (แกะสองหน้า) แล้วทรงโปรดให้สร้างซุ้มเจดีย์บรรจุแผ่นหินอ่อนดังกล่าวตั้งเรียงรายไว้ภายในบริเวณวัด จนครบจำนวน ๙๒๕ องค์ ภายในวัดมีพระเจดีย์ใหญ่เป็นองค์ประธานประดับด้วยทองคำเหลืองอร่ามงามสะดูตา เรานำพาชาวคณะบันเทิงธรรมทัวร์สวดมนต์ไหว้พระแม่เมตตา แล้วเดินทางต่อไปวัดมัณฑะเลย์ฮิลล์
- **วัดมัณฑะเลย์ฮิลล์** เป็นวัดสร้างใหม่อยู่บนเทือกเขามัณฑะเลย์ สูงมาก ต้องอาศัยบันไดเลื่อนขึ้นไป มีพระเจดีย์รูปทรงศิลปะพม่าประดับสีทองค้ำคองงามอร่ามตา และเป็นจุดชมวิว สามารถมองเห็นทัศนียภาพเมืองมัณฑะเลย์ได้โดยรอบ นักท่องเที่ยวนิยมขึ้นไปชมวิวและรอชมพระอาทิตย์ตก คณะของเราไปพบกับคณะของท่านประธานาธิบดีสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวที่นี้อีกครั้ง เรานมัสการพระรัตนตรัยและเดินชมรอบพระเจดีย์พอสมควรแก่ความต้องการแล้ว จึงลงลิฟต์มารอคณะอยู่ที่ลานจอดรถ เพื่อเดินทางกลับที่พัก
- **สรวุวันแรกที่เดินทางมาถึง ได้ไปทำบุญและนมัสการพระรัตนตรัยที่เมืองอมรปุระและ มัณฑะเลย์ รวม ๖ วัด และหนึ่งพระราชวัง**
- คี้นี้พักที่มัณฑะเลย์ ฮิลล์ (Mandalay Hill Hotel)

วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- ตื่นลงมารอรรถตั้งแต่เวลา ๐๓.๓๐ น. ตามเวลานัดหมาย เพื่อเตรียมตัวเดินทางไปชมพิธีล้างพระพักตร์พระมหารามัญนิ แต่รถมีปัญหา กว่าจะออกเดินทางได้ก็เวลาประมาณ ๐๔.๐๐ น. จึงไปถึงวัดพระมหารามัญนิช้ากว่ากำหนดเวลา แต่ก็เป็นโชคดีของพวกเรา เพราะทางวัดก็เกิดขัดข้อง เริ่มพิธีช้ากว่าปกติเกือบชั่วโมง เราไปรออยู่สักครู่ใหญ่ เจ้าหน้าที่จึงมาไขกุญแจเปิดประตู แล้วท่านเจ้าอาวาสผู้เป็นประธานประกอบพิธีจึงเข้ามา พิธีนี้ใช้พนักงานเจ้าหน้าที่ทั้งพระและฆราวาสรวมแล้วกว่า ๑๐ รูป/คน ฆราวาสดูท่าทางต้องเป็นผู้ใหญ่และแต่งกายด้วยชุดประจำชาติสีขาว พอได้เวลาเริ่มพิธีปีพาทย์ประโคมเสียงดังอีกทีก็ก๊อแง เริ่มจากประธานสงฆ์พ่นน้ำหอม(ผสมทานาคา) ตรงพระพักตร์ แล้วสี่พระทนต์ ล้างพระพักตร์ เช็ดพระพักตร์ ทำอย่างพิธีพิถีเป็นขั้นตอน ใช้เวลานาน เราโชคดีได้เข้าไปยืนดูอยู่ติดกับฐานบุษบก ได้เห็นขั้นตอนของพิธีกรรมที่ละเอียดอ่อนสุขุม แสดงความเคารพในพระบรมศาสดาอย่างจริงจัง แต่เสียขายไม่สามารถดูได้จนเสร็จพิธี เพราะมีคฤหบดีให้คุณเล็กเข้ามาตาม บอกว่าจะต้องรีบกลับไปที่พักเพื่อเตรียมตัวเดินทางต่อไปพุกาม จึงกราบลาพระมหารามัญนิออกมาด้วยความอึดเอิบเบิกบานใจ
- ออกจากที่พักเดินทางไปสนามบินมณฑลเยลลี่ อาศัยสายการบินแอร์อย่างกึ่ง (Yangon Airways) บินไปเมืองพุกาม สายการบินภายในประเทศพม่านี้สนุกดี เวลาจะเรียกผู้โดยสารขึ้นเครื่องไม่มีเสียงตามสาย ประกาศให้ผู้โดยสารทราบ ใช้โทรโข่งประกาศแทน พวกเราไปเป็นหมู่คณะค่อยยังชั่วหน่อย เพราะหลายคนคอยช่วยกันฟังว่าเขาประกาศเรียกสายการบินไหน และจะไปที่ใด ที่สำคัญเรามีมีคฤหบดี ทั้งไทย(คุณตุ๊ก) และพม่า(หนูมะนาง) คอยดูแล ถ้าไปตามลำพังส่วนตัวอาจจะยุ่งเหมือนกัน บัตรขึ้นเครื่องก็ไม่มีหมายเลขที่นั่ง เจ้าหน้าที่ตรวจบัตรเสร็จแล้วเดินขึ้นไปเลือกหาที่นั่งตามชอบใจ เราโชคดีที่มีเล็กคอยช่วยดูแลกำกับตลอดเวลา และทุกเที่ยวบิน มีที่นั่งอาจจะได้นั่งคู่กับสุภาพสตรีบ้างก็ได้ เครื่องบินในประเทศที่นี้ออกไม่ค่อยตรงเวลา ถ้าไม่ก่อนเวลาก็หลัง คือว่าพร้อมเมื่อไรสามารถออกได้เลย สนุกดีไหม ? เราไปช่วงนี้เต็มทุกเที่ยวบิน อาจเป็นเพราะช่วงการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ ซึ่งประเทศเมียนมาร์เป็นเจ้าภาพด้วยก็ได้ ใช้เวลาบินประมาณ ๓๐ นาที เวลา ๐๘.๓๐ น. ถึงสนามบินเมืองพุกาม มีคฤหบดีพาคณะชมตลาดเข้าเมืองพุกาม แล้วเดินทางไปกราบนมัสการพระเจดีย์ชเวซิกอน (SHWEZIGON PAGODA)
- เมืองพุกาม หรือปะกััน (BAGAN) สถาปนาขึ้นในปี พ.ศ. ๑๖๐๐ โดยพระเจ้าอโนรธามังช่อ หลังจากปราบปรามพวกมอญลงได้ กษัตริย์มอญพระองค์สุดท้ายในยุคนี้คือพระเจ้ามานูฮา (MANUHA) พวกพม่ารับเอาวัฒนธรรมมอญเข้าสู่ราชสำนักตั้งแต่นั้น หลังจากพระเจ้าอโนรธามังช่อสวรรคต พระเจ้าส่อหลู่พระราชโอรสขึ้นครองราชย์ต่อมา แต่ก็ต้องสิ้นพระชนม์ระหว่างการก่อกบฏของพวกมอญ พระเจ้าญาณ-สิทธิธานำกำลังปราบปรามกบฏมอญได้สำเร็จ จึงสถาปนาพระองค์ขึ้นเป็นกษัตริย์รัชกาลที่ ๓ (พ.ศ. ๑๖๒๖-๑๖๕๖) ยุคนี้ได้ชื่อว่าเป็นยุคทองของอาณาจักรปะกััน(พุกาม) มีการก่อสร้างเจดีย์ขึ้นมากมายใน

รัชสมัยของพระเจ้าญาณสิทธา เมื่อพระองค์สวรรคตแล้ว พระเจ้าอลองสิทฺฐ พระราชนัดดา องค์รัชทายาท ก็ดำเนินการสร้างต่อมาอีกสมัยหนึ่ง จนอาณาจักรพุกามได้รับสมญานามว่านครแห่งเจดีย์ ๕,๐๐๐ องค์ ปัจจุบันองค์การสหประชาชาติ ได้ขึ้นทะเบียนนครแห่งประวัติศาสตร์นี้เป็นมรดกโลก

- **วัดพระเจดีย์เวชิกอน (SHWEZIGON PAGODA)** ชาวพม่านับถือว่าเป็น **วัดศักดิ์สิทธิ์ที่สุด** เราได้พาชาวคณะบ้นเทิงธรรมท้าวรสวมนต์ทำวัตรเช้าที่วัดนี้ แล้วกระทำประทักษิณรอบองค์พระเจดีย์ ๓ รอบ ที่นี้มีแปลกอยู่อย่างหนึ่ง คือด้านหน้าใกล้พระเจดีย์ตรงประตูทางเข้า มีแอ่งน้ำเล็กๆ เป็นรอยลึกลงในพื้นที่หิน เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ๕ ซม. มีน้ำขังอยู่ ถ้าไปคูน้ำในแอ่งนี้ยามใดก็ตาม จะเห็นเงาของพระเจดีย์ปรากฏในแอ่งน้ำนี้ตลอดเวลา ขณะเราเดินนำชาวคณะกระทำประทักษิณองค์พระเจดีย์มีผู้แสวงบุญคอยคักถวายเป็นใจให้เรา ๑,๐๐๐ kyat จึงให้เล็กน้อยไว้ แล้วส่งให้จ้อยใส่ตู้บริจาคที่วัดนี้ แล้วมีคฤเทศก์พาไปฉันอาหารที่ River View Restaurant ริมฝั่งแม่น้ำอิรวดี (ประมาณ ๑๑.๐๐ น.) ได้ฉันข้าวโพดต้มผักโตเม็ดใหญ่รสหวานดีมาก ซึ่งคุณอัญชลีซื้อจากตลาดเช้าพุกามมาถวายให้เราได้ฉัน พืชพันธุ์ธัญญาหารบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของดินและน้ำในถิ่นนั้นๆ เราสังเกตดูพืชผักที่เขาวางขายในตลาดเช้าเมืองพุกามแล้วก็เป็นเช่นนั้นจริงๆ ต่อจากนั้นพาเข้าที่พัก AYE YAR RIVER VIEW RESORT ซึ่งตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำอิรวดี เช่นกัน พักผ่อนกันประมาณชั่วโมงเศษ บ่าย ๒ โมง นัดกันไปวัดมनुหะ
- **วัดมनुหะ (MANUHA PHAYA)** สร้างโดยพระเจ้ามनुหะ (กษัตริย์มอญองค์สุดท้ายในยุคที่พระเจ้าอโนรธามังช่อรวมมอญเข้ากับพม่า) พระองค์ต้องเสด็จมาอยู่พุกามในฐานะกษัตริย์เชลย ทรงมีความอดอันตันใจ จึงนำเอาเครื่องประดับส่วนพระองค์ที่มีอยู่ออกขายแล้วสร้างวัดและพระเจดีย์ ภายในพระเจดีย์สร้างพระพุทธรูปประดิษฐานไว้ในซุ้มทั้งสี่ทิศ มีทั้งปางประทับนั่งและไสยาสน์ ขนาดองค์พระพุทธรูปทุกองค์ใหญ่จนติดพระวิหาร บ่งบอกถึงความรู้สึกในพระทัยของพระองค์ที่ต้องตกมาเป็นเชลยนั้น มีความอดอดคับแค้นพระทัยเพียงไร ศิลปินถ่ายทอดความในใจออกสู่สาธารณชนด้วยงานศิลปะ ฉะนั้นใดก็ตามนี้ วัดนี้ชาวพม่าจึงเรียกกันว่าเป็น **วัดที่อดอดที่สุด** จากนั้นคณะของเราเดินทางต่อไปวัดสัพพัญญู
- **วัดสัพพัญญู (THATBYINNYU PHAYA)** สร้างโดยพระเจ้าอลองสิทฺฐ พระราชนัดดาในพระเจ้าญาณสิทธา ผู้สืบราชสันตติวงศ์ต่อจากพระเจ้าญาณสิทธา วัดนี้มีลักษณะโดดเด่นเป็นพิเศษคือ **องค์พระเจดีย์สูงที่สุดในประเทศพม่า** คือ ๒๐๑ ฟุต ได้นำพาคณะญาติโยมสวมมนต์แผ่เมตตาหน้าพระประธาน เสร็จแล้วออกเดินทางไปวัดอนันดา
- **วัดอนันดา (ANANDA PHAYA)** สร้างโดยพระเจ้าญาณสิทธา องค์พระเจดีย์สูง ๑๗๐ ฟุต ถูกจัดอันดับว่าเป็น **วัดที่สวยงามที่สุดในประเทศพม่า** ได้นำพาชาวคณะบ้นเทิงธรรมท้าวรสวมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตาแล้วเดินทางต่อไปวัดตะมะยานจี

- วัดตะมะยานจี หรือ ธรรมยางจี (Dhammayangyi Phaya) สร้างโดยพระเจ้านรธู (Narathu) ในปี พ.ศ. ๑๗๐๖ ทรงสร้างพระเจดีย์ที่ใหญ่ที่สุดในประเทศพม่าแต่ไม่แล้วเสร็จ จุดเด่นของพระเจดีย์ที่วัดนี้ นอกจากเป็นพระเจดีย์ขนาดใหญ่ที่สุดแล้ว ศิลปะการก่ออิฐแบบเนียนมาก จนแม้เข็มหมุดไม่สามารถสอดแทรกเข้าไปในระหว่างได้ จึงทำให้องค์พระเจดีย์มั่นคงแข็งแรงมาก แม้จะเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวในประเทศพม่าหลายครั้ง แต่ก็ไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อองค์พระเจดีย์มีเรื่องเล่าสืบต่อกันมาว่า ระหว่างการก่อสร้างนั้น พระเจ้านรธูจะเสด็จตรวจงานเป็นครั้งคราว จะทรงเอาเข็มหมุดสอดเข้าไประหว่างรอยต่อของอิฐที่ก่อ หากเข็มหมุดสามารถสอดเข้าไปได้ ผู้ก่ออิฐแวนั้นจะต้องถูกตัดมือ มัคคุเทศก์ยังพาเราไปชมแท่นหินที่ใช้ตัดมือช่างที่ถูกกลโทษ ผู้มีอำนาจวาสนาสามารถทำอะไรตามใจตนเองได้เสมอ แต่ยอมไม่จริงยังยืน เราพาชาวคณะสวนคนตีหัวพระแม่เมตตาเสร็จแล้วเดินทางไปพระเจดีย์ชเวชัณดอว์
- พระเจดีย์ชเวชัณดอว์ สร้างโดยพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งแห่งอาณาจักรพุกาม ซึ่งไม่ปรากฏพระนามชัดเจน จุดเด่นของพระเจดีย์นี้นอกจากจะเป็นที่ประดิษฐานพระเกศาธาตุของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตามคตินิยมของชาวพม่าแล้ว หากปรารถนาจะชมทะเลเจดีย์เมืองพุกาม ก็สามารถปีนบันไดเหล็กขึ้นไปชมได้ องค์พระเจดีย์สูง ๕ ชั้น หากขึ้นไปถึงชั้นบนสุด คือชั้นที่ ๕ จะสามารถมองเห็นทะเลเจดีย์เมืองพุกามได้ โดยรอบจนสุดสายตา ทั้งยังสามารถมองเห็นลำแม่น้ำอิระวดีทอดสายยาวไหลเอื่อยผ่านเมืองพุกามจากเหนือสู่ใต้ไกลจนสุดสายตา เราตะเกียกตะกายขึ้นไปกับกลุ่มของจ้อย จนถึงชั้นที่ ๕ ขึ้นไปแล้วมองเห็นวิวทิวทัศน์และทะเลเจดีย์ รวมทั้งแม่น้ำอิระวดี สวยงามไม่ผิดหวัง เรามองได้แต่ระยะไกล ไม่กล้ามองลงต่ำ โยมกอบกัญจน์แอบถ่ายภาพเราไว้ ๑ ภาพ ขาลงจับราวบันไดแน่นทั้งสองมือ ไม่กล้าก้มหน้ามองดูเบื้องล่างเลย เพราะขาสั่น ทั้งหัวใจมันวาบหวิว ชาวคณะที่รอเราอยู่ข้างล่างคงมองดูด้วยความสมเพช เพราะเมื่อมาถึงพื้นล่างแล้ว หนูมะนาง มัคคุเทศก์สาวน้อยชาวรัฐฉานพูดสัพยอกเราว่า “ตอนลงมาหนูเห็นพระอาจารย์จับราวบันไดสองมือไม่ยอมปล่อยเลย” เราตอบว่าถูกต้อง ตอนขึ้นไปนั้นรักพม่าเป็นที่สุด เพราะอยากมองเห็นทะเลเจดีย์เมืองพุกาม แต่ตอนลงมานั้นรักราว(บันได)เป็นที่สุด เพราะกลัวความสูง แต่ไม่เห็นหนูมะนางแสดงความรักชาติเลย (เพราะเธอเองก็ไม่ได้ขึ้นไป ไม่รู้ว่าขึ้นจนเบื่อ หรือว่ากลัวความสูงมากกว่าเรา) เธอไม่ตอบ ได้แต่อมยิ้ม จากนั้นเดินทางไปวัดติโลมินโล
- วัดติโลมินโล แปลว่า “เจดีย์จักรตั้ง” สร้างในสมัยพระเจ้านาตองมยา เป็นเจดีย์ที่มีความเป็นมาแปลกกว่าเจดีย์องค์อื่นๆ มีประวัติเล่าว่า พระเจ้านรปติชิตู ทรงมีราชบุตรหลายพระองค์ ทั้งที่เกิดแต่อัครมเหสีและพระชายา เมื่อจะทรงตั้งองค์รัชทายาทสืบราชบัลลังก์ ก็ไม่อาจตั้งราชบุตรในอัครมเหสีได้ทันที เพราะทรงเคยรับปากพระชายาองค์หนึ่ง ซึ่งคอยบริหารปกครองขณะประจวบอย่างดียิ่งว่า จะทรงพิจารณาพระราชบุตรจากชายาให้ขึ้นครองราชย์ด้วย พระองค์จึงตัดสินพระทัยเรียกพระราชบุตรทั้งห้าพระองค์มา

นั่งล้อมวง แล้วตั้งจักรอันเป็นสัญลักษณ์จักรยี่ไว้ตรงกลาง หากจักรล้มลงแล้วปลายจักรชี้ไปที่พระราชบุตรองค์ใด ก็จะทรงแต่งตั้งเป็นกษัตริย์สืบราชสันตติวงศ์ต่อจากพระองค์ ปรากฏว่าปลายจักรชี้ไปที่เจ้าชายชัยสิงห์ (พระเจ้านาตองมยา) ซึ่งเป็นพระราชบุตรอันเกิดแต่พระชายาองค์ที่บริหารพระองค์ ชาวพม่าจึงเรียกพระเจ้านาตองมยาว่า “กษัตริย์จักรตั้ง” และเมื่อทรงขึ้นครองราชย์แล้ว จึงสร้างพระเจดีย์ขึ้นเป็นอนุสรณ์ ณ บริเวณที่พระราชบิดาเอาจักรเสียดแทง จึงเรียกกันว่า “เจดีย์ดีโลมินโล” เราได้พาชาวคณะสวนมนต์ให้ไว้พระ แม่เมตตา แล้วพากันเดินทางกลับ ถึงที่พักเวลา ๑๕.๒๐ น

- สรุปรุ่งนี้เราและชาวคณะได้ค้นมัสการพระเจดีย์และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเมืองพุกาม รวม ๗ แห่งด้วยกัน
- อนึ่ง แม่น้ำอิรวดี ความยาว ๒,๑๗๐ กิโลเมตร มีต้นกำเนิดจากมณฑลยูนนานของจีน ไหลเข้าพม่าที่รัฐคะฉิ่น แล้วไหลผ่านกลางประเทศไปลงทะเลอันดามัน แม่น้ำนี้กว้างขวางพอๆ กับแม่น้ำโขงช่วงที่ไหลผ่านตัวเมืองหนองคาย นับว่าสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้กับประเทศพม่าได้เป็นอย่างดีทีเดียว ทั้งยังกล่าวได้ว่าเป็นอู่อารยธรรม-วัฒนธรรมของพม่ามอญที่สำคัญในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อีกด้วย

วันที่ ๑๒ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- ออกจากที่พักเพื่อเดินทางไปสนามบินพุกาม โดยสาย Yangon Airways บินไปสนามบินเฮโฮ (รัฐฉาน) ใช้เวลาบิน ๔๕ นาที เครื่องออกจากสนามบินพุกาม ๗.๔๐ น. ถึงสนามบินเฮโฮ ๘.๒๕ น. มัคคุเทศก์พาขึ้นรถโค้ชปรับอากาศที่เตรียมไว้ต้อนรับคณะของเรา รถวิ่งไปได้ประมาณ ๒๐ นาที ถึงตลาดเช้าเฮโฮ ซึ่งใหญ่มากกว่าตลาดเช้าพุกาม มีของขายมากมายสารพัด ทั้งอาหารสด-แห้ง ของใช้ ผัก ผลไม้ ดอกไม้ ผู้คนไปจับจ่ายซื้อขายสินค้ามากมาย คับคั่ง คณะของเราพากันชมตลาดอยู่ประมาณ ๑ ชั่วโมง จึงออกเดินทางไปถึงที่พัก HU PIN INLAY HOTEL ซึ่งตั้งอยู่ริมทะเลสาบอินเล เวลา ๑๑.๐๐ น. อาหารเช้าที่นี่ เจ้าของร้านเป็นชาวไทยใหญ่ อายุประมาณ ๗๐ ปี พูดภาษาอังกฤษได้ รู้จักการปฏิบัติพระดีมาก ทั้งรู้วิธีทำกับปียะพีชคามอีกด้วย นับว่าเขาใกล้ชิดพระพุทธศาสนาแท้จริงอย่างน่าสรรเสริญทีเดียว
- วันนี้ได้อาหารเช้าพม่าที่ชาวคณะซื้อจากตลาดเช้าเฮโฮเอามาถวายให้เราฉัน คือปลาทองโก๋ คู่หนึ่งยาวเกือบ ๕ นิ้วฟุต และขนมทำด้วยแป้งสาลินวดแล้วปั้นเป็นรูปสามเหลี่ยม ขึ้นพอดิคา สอดไส้มันผัดผสมเครื่องเทศ รสหวาน-เค็ม(จำชื่อพม่าไม่ได้) ทอดน้ำมันกระทะเดียวกับปลาทองโก๋ ทั้งสองอย่างนี้เขาขายกินกับน้ำชายามเช้า คณะของเราไปนั่งร้านน้ำชา จึงซื้อมาฝากให้เราได้ลองฉันดู รสชาติชวนชิมดีเหมือนกัน แต่ปลาทองโก๋เราถือเอาข้างหนึ่งแล้วฉันไปได้ครึ่งเดียว พร้อมนึกขำๆ อยู่ในใจ “ประเทศพม่าอยู่เหนือประเทศไทยมาก เมืองย่างกุ้งซึ่งอยู่ทางตอนใต้ของพม่า อยู่ประมาณจังหวัดพิษณุโลกของเรา ปลาทองโก๋ประเทศพม่าตัวใหญ่ยาวคั่งว่านั่น มาถึงไทยเราตัวเล็กลงเหลือราว ๓ นิ้ว แต่พอไปถึงปีกษ์ได้

- เหลือตัวทำน้ำก้อย ชะรอยจะเป็นสายพันธุ์ปลาภูเขา ไม่ชอบน้ำทะเล” ฉันทหารเสร็จแล้วเข้าที่พัก มีकुเทศก์นำลงเรือชมทะเลสาบอินเลเวลา ๑๓.๓๐ น.
- ออกเดินทางจากท่าเทียบเรือเกือบบ่ายสองโมง เรือหางยาววิ่งไปในทะเลสาบอินเลย์ ประมาณ ๔๐ นาที ถึงวัดพระบัวเข็ม
- วัดพงค่อวู้ สถานที่ประดิษฐานพระบัวเข็ม บ้างก็ว่าเป็นพระที่แกะขึ้นจากกิ่งไม้พระศรีมหาโพธิ์ บ้างก็ว่าแกะจากไม้จันทน์อายุเกือบพันปี ลงรักปิดทอง เดิมมีขนาดเพียง ๕ ซม. แต่ด้วยศรัทธาของพุทธศาสนิกชนปิดทองกันจนไม่เห็นเป็นรูปองค์พระ แม้ภาพที่ถ่ายไว้ในวัดก็เป็นภาพที่ถูกปิดทองจนไม่เห็นรูปเดิมแล้ว เขามีประเพณีนำพระบัวเข็มทั้ง ๕ องค์นี้แห่ทางชลมารคในทะเลสาบอินเล ช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยเรือรูปหงส์ทาสีทองอร่ามตา ที่จอดอยู่ในโรงเรือน้ำหน้าวัดนั้น จะแห่ไปตามหมู่บ้านต่างๆ ในทะเลสาบนั้น และจะนำพระบัวเข็มประดิษฐาน ณ หมู่บ้านนั้นๆ แห่งละหนึ่งคืนจนครบ ทำอย่างนี้มาช้านาน และมีเรื่องเล่าว่า คราวหนึ่งเมื่อนำพระออกแห่ เกิดพายุฝนจนเรือพระบัวเข็มล่มจมลงในทะเลสาบ ประชาชนช่วยกันงมขึ้นมาได้ ๔ องค์ อีกองค์หนึ่งพยายามอย่างไรก็ไม่พบ เมื่อหมดหวัง จึงพากันกลับวัดพงค่อวู้ เมื่อมาถึงวัดพบพระองค์ที่หายไปนั้นประดิษฐานอยู่ ณ ที่เดิม โดยมีสาหร่ายพันองค์อยู่โดยรอบ เทศกาลแห่พระปีต่อมาก็เกิดเหตุการณ์เช่นเดียวกันนี้ซ้ำอีกกับพระองค์เดิมนั้น นับแต่นั้นมา จึงทำพระบัวเข็มจำลององค์ที่ท่านไม่ปรารถนาจะไปแห่ทางชลมารคขึ้น เมื่อถึงเทศกาลแห่พระก็จะนำองค์จำลองนี้ไปแห่แทน แต่ในยามปกติคนไปสักการะองค์เดิมได้ตลอดเวลา จุดที่เกิดพายุฝนฟ้าคะนองจนเรือแห่พระล่มสองปีติดๆ กันนั้น เขาปักเสาเป็นนิมิตไว้ในทะเลสาบ หัวเสาทำเป็นรูปเรือนกหงส์สีทอง เราม่านไปยังได้เห็นอยู่จนทุกวันนี้
- เรื่องราวของพระบัวเข็มไม่ค่อยปรากฏเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปในเมืองไทย จนเมื่อปลายสมัยรัชกาลที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ขณะที่พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงผนวชอยู่นั้น ทรงสนทนากับพระภิกษุชาวอมฤตมาก เมื่อพระภิกษุชาวอมฤตเข้าเฝ้าที่วัดบวรนิเวศฯ ครั้งใด ก็มักนำพระบัวเข็มเข้ามาถวายอยู่เนืองๆ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบประวัติความเป็นมาของพระบัวเข็มมากกว่าบุคคลใดในสมัยนั้น จนถึงทรงยอมรับพระบัวเข็มเข้าในพระราชพิธีพืชมงคล (พิธีขอฝน) พระบัวเข็มนี้ถือกันว่าเป็นพระที่มีความศักดิ์สิทธิ์ อภินิหารในทางชนะศัตรูหมู่มาร และในทางบังเกิด ความอุดมสมบูรณ์ ลาภสักการะ ความร่ำรวยอย่างยิ่งแก่ผู้เคารพบูชา “พระบัว เข็ม” เป็นพระที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งหนึ่งของชาวพุทธพม่านิยมเดินทางไปกราบไหว้ขอพร
- เราพาชาวคณะบันเทิงธรรมทัวร์สวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา ขอพร แล้วถ่ายรูปเป็นที่ระลึก ระหว่างนั้นมีสุภาพสตรีชาวพม่าเข้ามาถวายปัจจัย เราให้เส็กรับไว้ แล้วใส่ตู้บริจาคให้กับวัดนี้ ออกเดินทางจากวัดพระบัวเข็มเวลา ๑๔.๒๕ น. เรือหางยาววิ่ง ๑๐ นาที เวลา ๑๔.๓๕ น. ถึงวัดอโถงเปา

- วัดอโลตอเปา (ALO TAW PAO TEMPLE) ซึ่งแปลว่า ปรรณาสึงใดก็จะสำเร็จสมปรรณานา (น่าจะความหมายเดียวกันกับพระนามของพระมหาโพธิสัตว์ “สิทธัตถะ”) ภาษาทั่วไปเรียกว่าวัดเจดีย์น้ำป็น เพราะอยู่ในเขตหมู่บ้านน้ำป็น
- ชาวพม่านิยมสร้างเจดีย์บรรจุพระเกศาธาตุ และสร้างพระพุทธรเจ้า ๔ พระองค์ประจำทิศทั้ง ๔ หันพระปฤษฎางค์ให้กัน คือ พระพุทธรกุกสัน โธ พระพุทธรโกนาคม โน พระพุทธรกัสสโป และพระพุทธรโคตโม แต่ครั้งเรากล่าวว่าพระพุทธรเจ้าพระองค์ใดประทับประจำอยู่ที่ทิศไหน ก็ตอบสับสน บางแห่งมักคุเทศก์ชาวพม่าเองก็ยังไม่ทราบดี เราจึงไม่ถือเอาเป็นสาระสำคัญ แต่คติความนิยมนี้เป็นแบบเดียวกันทั่วทั้งประเทศ เราพาคณะสาวดมนต์ไหว้พระครบทั้ง ๔ องค์ ๔ ทิศ พร้อมถ่ายรูปเป็นที่ระลึก แล้วออกเดินทางต่อไป ถึงวัดงาเป็ง เวลา ๑๖.๑๐ น.
- วัดงาเป็ง (Nga Phe Kyannng) หรือเรียกกันอีกชื่อหนึ่งว่าวัดแมวลอดบ่วง วัดนี้ได้รับการประกาศให้เป็นโบราณสถานที่เกี่ยวข้องพระพุทธรูป และบุษบก รวมทั้งธรรมเนียม ของเก่าลวดลายจิตรพิศดารงดงามตามาก โดยเฉพาะบุษบกประดิษฐานพระพุทธรูปประมาณ ๒๐ องค์นั้นช่างงดงามเสียนี้กระไร สอบถามจากมัคคุเทศก์ได้ความว่า ในยามบ้านเมืองเกิดกบฏกบฏขึ้น (สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นช่วงพม่าเสียเอกราชให้แก่อังกฤษในสมัยพระเจ้าสีป่อ) ผู้มีศรัทธาขอพรด้วยปัญญา เกรงว่าสิ่งมีค่าควรเมืองประมาณ รากามิได้เช่นนี้จะพินาศย่อยยับ ตกเป็นเหยื่อกิเลสตัณหาของเหล่าพาลชน จึงช่วยกันขนลงเรือเอามาซ่อนไว้ในทะเลสาบอินเลนี้ นับเป็นบุญกุศลของอนุชนรุ่นหลังเช่นเรา ที่ได้มีโอกาสไปชมเล่นเป็นขวัญตาและกำลังใจ ในความวิริยะอุตสาหะของบรรพชนชาวมอญพม่าผู้มีศรัทธาในบวรพุทธศาสนา ประดิษฐ์ศิลปะอันวิจิตรบรรจงถวายเป็นพุทธรูป เราได้รับความกรุณาจากโยมอัญชลีถ่ายภาพคู่กับบุษบกจนครบเกือบทุกองค์ ทั้งได้นำพาคณะสาวดมนต์ไหว้พระแม่เมตตา ที่เขวชมกันจนเพลินตาและอิมใจแล้วจึงลงเรือหางยาวออกเดินทางจากวัดงาเป็ง เวลา ๑๖.๔๕ น. เรือพาผ่านทุ่งมะเขือเทศที่ชาวอินเลทำสวนปลูกในน้ำ จำนวนนับร้อยไร่ เราคะเนเอาเองว่าสามารถเก็บผลผลิตไปขายเลี้ยงชาวพื้นดินรัฐจันได้ทั้งรัฐ เรือเข้าเทียบท่าที่พักเวลา ๑๗.๑๐ น.
- คืนนี้พักที่ HU PIN INLAY HOTEL เขาปลูกเป็นบังกาโลเรือนไม้หลังเดียวยื่นลงไปทะเลสาบทั้งหมดประมาณ ๔๐ หลังเห็นจะได้ เดินเชื่อมถึงกันได้ทุกหลัง เราพักหลังที่ ๒๑ ประมาณ ๕ ทุ่มครึ่ง ไฟฟ้าดับ จนตีสามครึ่ง ไฟฟ้าจึงสว่างอีกครั้ง เรามีไฟฉายแต่ไม่มีถ่าน จะเข้าห้องสุขาต้องคลำทางเปะปะ เล็กนอนอยู่เรือนหลังติดกันยังได้ยินเสียงตอนเราลุกขึ้นทำธุระส่วนตัว คืนนี้ฉันมีฝันเห็นนาย ประวิทย์ ลาจากเราไปสู่อุบัติโลกอย่างมีความสุข เมื่อกลับมาถึงวัดสอบถามเรื่องราวดู การก็เป็นไปตามตรงตามนิมิตนั้น
- วันนี้คณะของเราได้นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ๓ วัด ชมตลาดเช้าเฮโฮ อีกหนึ่งแห่ง

วันที่ ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- เราออกจากเรือนพักประมาณ ๐๖.๓๐ น. คู่วิวทัศน์ของทะเลสาบอินเลยามเช้า และเดินชมภายในบริเวณ HUPIN INLAY ซึ่งมีพื้นที่กว้างขวาง ภูมิทัศน์สวยงาม ด้านทิศตะวันออกติดทะเลสาบอินเลอัน เวียงว้างขวางจุดสุดสายตา ด้านทิศตะวันตกมีภูเขาสูงหนึ่งตั้งโดดเด่นอยู่ มีวัดและพระธาตุเจดีย์ศิลปะพม่าตั้งอยู่บนยอดเขานั้น มีพระจำพรรษาอยู่ ๑ รูป ระหว่างนั้นชาวคณะเรากำลังรับประทานอาหารเช้า เราจึงชวนเล็กเดินขึ้นไปนมัสการพระธาตุนบนเขานั้น ภูเขาไม่สูงมากนัก มีบันไดเดินขึ้นไปพอดีห้องชิมๆ ก็ถึงพระเจดีย์ ไม่ได้จุดธูปไหว้ สมมติให้ชื่อว่า HUPIN INLAY PHAYA ตามชื่อที่พักก็แล้วกัน เพราะเท่าที่พิจารณาแล้วน่าจะเป็นวัดในอุปถัมภ์ของโรงแรมนี้ หรือเจ้าของโรงแรมอาจจะมีศรัทธาสร้างเองก็ได้ ไหว้พระเสร็จแล้วเดินชมวิวยุบ่นนั้น มองเห็นทัศนียภาพของทะเลสาบกว้างไกลกว่ามองจากพื้นล่างมาก ได้ชมพระอาทิตย์อุทัยพันขอบทะเลสาบด้วย
- เวลา ๐๗.๑๕ น. รถโค้ชพาคณะของเราออกเดินทางจาก HU PIN INLAY HOTEL ไปสนามบินเฮโฮ เพื่อเดินทางต่อไปย่างกุ้ง โดยสายการบินเดิม คือ Yangon Airways เครื่องออกจากสนามบินเฮโฮเวลา ๐๘.๑๐ น. ใช้เวลาบิน ๑.๑๐ ชม. ถึงสนามบินย่างกุ้งเวลา ๑๐.๒๐ น. สนามบินใหญ่ ผู้โดยสารมาก คาดว่าที่นั่งท่องเที่ยวทั่วไปและผู้ร่วมการแข่งขันกีฬาซีเกมส์ กว่าคณะของเราจะออกจากสนามบินย่างกุ้งเดินทางต่อไปได้ก็ ๑๐.๔๕ น. โดยรถโค้ชปรับอากาศที่มารอให้บริการคณะของเรา พาไปรับประทานอาหารที่ภัตตาคาร Bangkok Kitchen Thai Restaurant เวลา ๑๑.๓๐ น. ทราบว่าภัตตาคารนี้เดิมเป็นของคนไทย แต่เปิดในช่วงที่พม่ายังปิดประเทศ ไม่ค่อยมีคนใช้บริการ จึงขายกิจการ แต่ไม่ได้ถามรายละเอียดว่าผู้รับช่วงต่อนั้นเป็นชาติใด แต่คาดคะเนจากรสชาติอาหาร *ต้มยำกุ้งนาง กุ้งนางเผา แกงจืด แกงเขียวหวานปลาชุก น้ำพริกกุ้ง ปลาทอด ยำกุ้งแห้ง* คำรับใกล้เคียงไทยๆ อิ่มหน้าสำราญกันแล้วมัคคุเทศก์พาเดินทางไปวัดพระนอนเจาทัจจี
- วัดพระนอนเจาทัจจี (KYAUK HTAT GYI) คณะเราไปถึงที่นี่ เวลา ๑๒.๕๕ น. ชาวไทยนิยมเรียกว่าพระนอนดาหวาน เป็นพระนอนที่สวยงามที่สุดในประเทศพม่า องค์พระมีความยาว ๒๑๐ ฟุต ประวัติกการก่อสร้างระบุว่าเริ่มสร้างในปี พ.ศ. ๒๔๕๐ โดยเจ้าอาวาสในสมัยที่สร้างนั้นปรารถนาจะให้เป็พระนอนที่สวยงาม มีชีวิตชีวา แต่ช่างทำช่วงบน คือตั้งแต่พระศอกและพระพักตร์ตั้งฉากกับองค์พระไสยาสน์ ท่านจึงให้ช่างช่วงบนดังกล่าวแล้วทำใหม่ ทั้งกำชับให้สร้างเหมือนพระพุทธรูปเจ้าทรงพระชนม์อยู่ มาแล้วเสร็จในยุคของเจ้าอาวาสรูปต่อมา ในปี พ.ศ. ๒๕๐๘ รวมใช้เวลาในการก่อสร้างทั้งสิ้น ๕๘ ปี วันที่คณะพวกเราไปชมกันนี้พระเพ็ງสร้างเสร็จสมบูรณ์ได้ ๔๗ ปี
- คตินิยมชาวพม่า-มอญ เขาเชื่อว่าพระพุทธรูปเจ้ายังทรงพระชนม์ชีพอยู่ ฉะนั้น การสร้างพระพุทธรูปเขาจึงทำเหมือนกับมีชีวิตวิญญาณ เช่น นิยมทาริมฝีพระโอษฐ์ให้แดง แสดงถึงสีพระโลหิต พระพักตร์จะยิ้ม

แยม มีพระโลมจักขุ(ขนพระเนตร)ทั้งบนและล่าง ดวงพระเนตรจะปรากฏแววพระเนตรให้เห็นเช่นคนมีชีวิต อย่างนี้เป็นต้น พระนอนเจ้าที่ตี่จ้องคี่นี้ ทราบว่าพระเนตรดำนั้นสั่งทำมาจากหินประเทศอิตาลี พระเนตรคารา(แววตา) ปรากฏเห็นชัดเจนผู้ไปกราบสามารถสัมผัสรู้สึกได้

- เมื่อแรกไปถึง เราลงจากรถจะเดินเข้าไปในวิหารพระนอนเจ้าที่ตี่จ้องคี่ เด็กหนุ่มชาวพม่าแต่งกายด้วยชุดประจำชาติ ซึ่งเป็นพ่อค้าเจ้าของแผงขายดอกไม้ อยู่ทางเข้าวิหาร นำดอกไม้หนึ่งกำมาถวายเราตรงประตูทางเข้าเพื่อให้เรานำไปบูชาพระ ด้วยความเคารพนอบน้อมอย่างมีสัมมาคารวะ เราประทับใจในศรัทธาและกิริยามารยาทของเขามาก ตอนออกมาก่อนจะขึ้นรถ จึงชวนชาวคณะถ่ายภาพร่วมกับเขาไว้เป็นที่ระลึก
- คณะของเราออกจากวัดพระนอนเจ้าที่ตี่จ้องคี่ เวลา ๑๓.๓๕ น. ไปยังที่พัก Kandawgyi Palace, Yangon , Myanmar. ใหญ่โตหรูหรา มาก สมกับใช้เป็นสถานที่รับรองแขกเมืองประจำเมืองหลวง มัคคุเทศก์นำพาไปนมัสการพระธาตุเจดีย์ชเวดากอง เวลา ๑๖.๐๐ น.
- พระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง (SHWEDAGON PAGODA) ตั้งอยู่บริเวณเนินเขา **สิงฆุตตระ**เมืองย่างกุ้ง ซึ่งในสมัยเมื่อแรกพระพุทธองค์ทรงตรัสรู้ที่นั่น ย่างกุ้งเป็นเพียงเมืองเล็ก ๆ ปรากฏชื่อว่า **อลิตันชนะ** หรืออีกชื่อหนึ่งว่า **โอกกะละ** มีพระเจ้าโอกกะละปะ กษัตริย์มอญ เป็นผู้ปกครอง
- ประวัติการสร้างพระเจดีย์นี้มีเนื้อเรื่องสืบเนื่องกับพุทธประวัติ กล่าวคือ หลังจากพระบรมศาสดาทรงตรัสรู้พระอนุตรสัมมาสัมโพธิญาณ ณ โคนต้นพระศรีมหาโพธิ์ ในวันวิสาขปุณณมี ก่อนพุทธศก ๔๕ ปี นั้น ทรงเสวยวิมุตติสุขอยู่บริเวณต้นพระศรีมหาโพธิ์นั้นอยู่ตลอด ๗ สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ ๔ ทรงประทับ ณ โคนต้นเกด (ราชายตนะ) ซึ่งอยู่ทางทิศทักษิณของต้นพระศรีมหาโพธิ์ ขณะนั้นมีนายพานิช ๒ คน คือ **ตปุสสะ** และ **ภัลลิกะ** ผ่านมา ได้เห็นพุทธกิริยาลักษณะการแล้ว เกิดศรัทธาเลื่อมใส จึงน้อมนำเอาข้าวสัตตูก่อนสัตตุงงเข้าไปถวาย พระองค์ทรงรับอาหารดังกล่าวจากพ่อค้าทั้งสองเสวยเป็นปฐมบิณฑบาต หลังจากตรัสรู้ พ่อค้าทั้งสองแสดงตนเป็นอุบาสก ถึงสรณคมน์ทั้งสอง คือพระพุทธ กับพระธรรม (เพราะยังไม่มีพระสงฆ์) เรียกว่า **เทววาจิกอุบาสก** ก่อนใครๆในโลก แล้วทั้งสองขอพรด้วยการขอประทานของที่ระลึก พระพุทธองค์จึงทรงยกพระหัตถ์ขึ้นลูบพระเศศ เส้นพระเศศาดิพระหัตถ์มา ๘ องค์ ทรงประทานให้ตปุสสะ และภัลลิกะ สองพานิชนั้นแล้ว จึงกราบทูลลาหลีกไป
- **ตปุสสะและภัลลิก** ทั้งสองนี้เป็นพ่อค้าชาวมอญจึงนำเส้นเกศานี้มาทูลเกล้าฯ ถวายพระเจ้าโอกกะละปะ พระเจ้าแผ่นดินในครั้งนั้น แล้วทรงโปรดคัดเลือกสถานที่บนเขาสิงฆุตตระ นอกประตูเมืองอลิตันชนะให้เป็นที่สร้างพระมหาธาตุเจดีย์บรรจุเส้นพระเศศ พระบรมธาตุเจดีย์ชเวดากองได้รับการบูรณปฏิสังขรณ์ต่อเติมเป็นลำดับมา จนปัจจุบันมีความสูง ๓๒๖ ฟุต

- อนึ่ง ก่อนที่จะมาสร้างพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง เพื่อบรรจุเส้นพระเกศา ดังกล่าวนี้ มีเรื่องพิสดารที่ควรพูดถึงเพื่อเป็นเครื่องเสริมศรัทธาของพุทธศาสนิกชน และความอัศจรรย์ของพระพุทธรูป ซึ่งจะขอกล่าวถึงในวันที่ไปนมัสการพระเจดีย์โอบตาทาว ในวันที่ ๑๖ ธันวาคม
- ชาวคณะบันเทิงธรรมทัวร์ไปถึงพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง เวลา ๑๖.๓๐ น. ถอดรองเท้าและถุงเท้าฝากไว้ก่อนขึ้นลิฟท์ เพื่อไปนมัสการพระบรมธาตุ
- เมื่อขึ้นไปถึงลานพระบรมธาตุเจดีย์ฝนโปรยลงมา เรามีอาการของไข้หวัดอ่อนๆ เป็นพื้นฐานอยู่แล้วต้องรีบหลบละอองฝน พอฝนขาดเม็ดจึงชวนชาวคณะเลือกได้ศาลาหลังหนึ่งซึ่งตั้งเรียงรายอยู่รอบองค์พระบรมธาตุ นำพาสวดมนต์ ไหว้พระ แผ่เมตตา แล้วเลยนั่งภาวนาต่ออยู่ที่นั่น ปล่อยให้ชาวคณะเดินชมวิวทิวทัศน์และความสวยงามยามค่ำที่แสงไฟกระทบสีทององค์พระบรมธาตุ ทำให้สีทองคำยิ่งงดงามเหลืออร่ามตา จนเวลา ๑๘.๐๐ น. เราจึงออกมายังจุดนัดหมายบนลานพระเจดีย์นั้น เดินทางกลับถึงที่พัก ๑๘.๔๕ น.
- วัฒนธรรมประเพณีชาวพม่ามอญเขาปลุกฝังกันมาอย่างเหนียวแน่นดีมาก ด้วยความเคารพในพระบรมศาสดา รวมหมายถึงพระรัตนตรัย เขาไม่สวมรองเท้าแม้ถุงเท้าเข้าไปในเขตพุทธสถานที่สำคัญทุกสถานที่ คณะของเราก็ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามของเขาทุกแห่งที่ไปมาแล้ว นับแต่วันแรก คือวัดมหากันดาบย เมืองอมรปุระ เป็นต้นมา จนมาถึงทะเลย์ พุกาม อย่างกุ้ง และที่จะไปอีกในวันข้างหน้า คือหงสาวดีและอินทร์แขวน ในยุคที่อังกฤษเข้าครอบครองเมืองอย่างกุ้ง ฝรั่งค่าน้ำข้าวไม่เคารพวัฒนธรรมประเพณีอันดีของชาวพม่า พระภิกษุรูปหนึ่งจึงอดอาหารประท้วงอยู่เดือนเศษจนกระทั่งมรณภาพ อังกฤษจึงยอมปฏิบัติตาม อนุสาวรีย์ของภิกษุรูปนั้นยังปรากฏเป็นอนุสรณ์อยู่กลางเมืองย่างกุ้งจนปัจจุบันนี้ แสดงให้เห็นน้ำใจของภิกษุรูปนั้นว่า ท่านยอมสละชีวิตเพื่ออิสรภาพเฉพาะทางด้านการเมืองการปกครอง แต่ไม่ยอมเสียอิสรภาพทางด้านจิตใจ โดยเฉพาะการพระพุทธศาสนาแล้วยังมีธรรมาธิปไตยแบบแน่นอยู่ในจิตใจเป็นอมตะชั่วกาลปาวสาน แม้ชีวิตก็สละถวายเป็นพุทธบูชาได้
- การเดินทางมาเยี่ยมชมเมืองพม่าในวันที่ ๔ เราได้นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในเมืองย่างกุ้งรวม ๒ วัด

วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- ออกเดินทางจาก Kandawgui Palace, Yangon, Myanmar เวลา ๐๘.๒๕ น. เพื่อเดินทางไปหงสาวดี (พะโค) โดยรถโค้ชปรับอากาศ ระยะทางย่างกุ้ง-หงสาวดี ประมาณ ๘๐ ก.ม. เราพาชาวคณะสวดมนต์ไหว้พระยามเช้าบนรถ
- เวลา ๑๐.๔๕ น. ถึงหงสาวดี แวะไหว้พระวัดไ้ปูน (Kyaik Pun Pagoda) ซึ่งเป็นวัดมอญ มัคคุเทศก์อุตสาห์เล่าว่า พระราชาธิราชทั้ง ๔ ของกษัตริย์มอญพระองค์หนึ่งทรงสร้างพระพุทธรูป ๔ องค์ ผินพระพักตร์ไปยังทิศทั้ง ๔ หันพระปฤษฎางค์ให้กัน พระเจดีย์สร้างอยู่บนภูเขาซึ่งไม่สูงมาก มีบันไดเดินขึ้นไปสะดวกสบาย เชิงบันไดและลานจอดรถข้างล่างมีร้านค้าขายของที่ระลึกมากมาย คนค้าขายทำทางเป็นคนมอญ พูดไทยกันทุกคน เราพาชาวคณะสวดมนต์ไหว้พระแล้วลงมาจะขึ้นรถ เด็กสาวคนหนึ่งถือพัดเข้ามาถวาย พร้อมพูดว่า “หนูถวายหลวงพ่อก่อน เค้าไว้บังแดด” คุณตุ๊ก มัคคุเทศก์ของบริษัทมายด์ วาเชชั่น พูดเสริมขึ้นว่า เขาจะถวายพระอาจารย์ตั้งแต่ตอนขึ้นไปแล้ว แต่พระอาจารย์ไม่รับ เราจึงตอบไปว่า “ขอโทษอาตมาไม่ทราบ นึกว่าคุณมาออกขายสินค้าจึงไม่ได้สนใจ เพราะจะรีบเดินขึ้นไปไหว้พระ” เราเห็นศรัทธาและความจริงใจของเขา จึงบอกว่า “พัดนี้จะเอากลับเมืองไทยไปเป็นที่ระลึกนะ” ความจริงเราเห็นพระเมืองพม่าถือพัดแบบนี้ทุกองค์เวลาเดินบิณฑบาต ตั้งแต่วันแรกที่มาถึงเมืองมันทะเลย์ แต่ไม่ทราบว่าเขาถือทำไม และก็ไม่ได้คิดจะถามใคร เพิ่งจะมาเข้าใจจากเด็กสาวคนที่เอาพัดมาถวายเราวันนี้เอง
- เมืองหงสาวดีมีต้นตาลกันมาก ที่นี่จึงมีตาลเฉาะและน้ำตาลก้อนขาย ออกจากวัดนี้แล้วเราพาไปฉันอาหารที่ภัตตาคารเจ้าสัว (Kyaw Swa Restaurant) เมืองหงสาวดี คุณตุ๊กซื้อข้าวโพดต้ม น้ำตาลก้อน และลอนตาลไปให้ฉัน ลอนตาลอ่อนดีมาก ข้าวโพดต้มก็หวานไม่แพ้เมืองพุกาม น้ำตาลก้อนทั้งหอมและหวาน แต่เราฉันไม่ได้มากเพราะทำให้ไอ เหลือติดกลับมาจนถึงเมืองไทย เอาให้ผู้ใหญ่บ้านคำข่าชิม ยังติดใจ
- เวลา ๑๑.๕๐ น. ออกจากภัตตาคารเจ้าสัว มาไหว้ พระเจดีย์ชเวมอว์ดอว์ (Shwemawdaw Pagoda) หรือ พระธาตุมูเตา หนึ่งในห้ามหาสถานศักดิ์สิทธิ์ของพม่า องค์พระธาตุนี้สูง ๓๗๓ ฟุต คราวหนึ่งเกิดแผ่นดินไหว(ไม่ได้ถามว่าปี พ.ศ. เท่าใด) ปลียอดพระธาตุซึ่งก่อด้วยอิฐตันตกลงมา แต่ไม่ถึงลานพระเจดีย์และไม่แตกทำลาย ตะแคงค้างอยู่ตรงมุมหนึ่งของฐานพระธาตุ เมื่อเขาทำการบูรณะต่อยอดองค์พระธาตุให้สมบูรณ์ดังเดิม ส่วนที่ตกลงมาก็ปล่อยให้อยู่สภาพเช่นนั้น และสร้างเจดีย์องค์เล็กบนปลียอดที่ตะแคงอยู่นี้ ปรากฏเห็นจนปัจจุบัน เราพาชาวคณะสวดมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตาเวลา ๑๓.๑๓ น. ออกเดินทางไปชมพระราชวังพระเจ้าบุเรงนอง
- ก่อนจะพาชมพระราชวังพระเจ้าบุเรงนอง เราอยากจะพูดถึงเรื่องเมืองหงสาวดี ซึ่งมีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีความเกี่ยวข้องกับพัวพันกับประเทศไทย พม่า และมอญ ทั้งด้านการเมือง ศิลปะ และวรรณกรรม มีคดีเป็นที่ศึกษา และเชื่อว่าหลายท่านคงเคยได้ยินได้ฟังมาบ้าง แต่อาจจะสับสนใน เหตุการณ์ จึงขออ้อนรื้ออดีตของเมืองหงสาวดีมาเพื่อท่านผู้สนใจใคร่ทราบโดยสังเขป ดังนี้
- กรุงหงสาวดี เคยเป็นราชธานีที่รุ่งเรืองทั้งของมอญและพม่าในอดีต ราว พ.ศ. ๑๕๐๐ พวกมอญกอบกู้เอกราชคืนจากพม่า (หลังจากสูญเสียให้แก่พระเจ้าอโนรธามังช่อ แต่ครั้ง พ.ศ. ๑๖๐๐) ตั้งราชธานีมอญใหม่ที่เมะตะมะ และในปี พ.ศ. ๑๕๑๒ พญาอู (พระราชบิดาของพระยาน้อย หรือพระเจ้าราชาธิราช) จึงย้ายราช

ธานีมาอยู่ที่พะโค หรือหงสาวดี ในรัชสมัยพระเจ้าราชาธิราชนี้เมืองหงสาวดีเป็นศูนย์กลางการค้าแถบเบงกอลที่มีความเจริญรุ่งเรืองมาก ในขณะเดียวกัน ก็ได้ทำสงครามขัดแย้งกับพม่า คือพระเจ้ามังคอง คนไทยเรียกว่าพระเจ้าฝรั่งมังฆ้อง หรือพระเจ้ามณฑลเกียรติทองแห่งกรุงอังวะ เป็นเวลายาวนาน

- ขุนพลคนสำคัญของพระเจ้าราชาธิราช คือสมิงพระราม ครั้งหนึ่ง มัง รายกะยอชะวา พระราชโอรสพระเจ้ามณฑลเกียรติทอง ยกกองทัพมาประชิดติดแดนหงสาวดี สมิงพระรามออกไปรบรบ เผลอชิงข้างพลายประกายมาศของสมิงพระรามติดหล่ม สมิงพระรามจึงถูกคุมตัวไปจองจำไว้ในอังวะฐานะเชลย
- ฝ่ายพระเจ้ากรุงต้าฉิง เสวยราชย์อยู่ ณ กรุงจีน มีทหารเอกชื่อกามะนี มีความสามารถในการรำเพลงทวนสู้รบฉกาจมาก วันหนึ่งก็ยกกองทัพมาประชิดติดพระนครอังวะของพระเจ้ามณฑลเกียรติทอง แจ้งว่าให้เร่งจัดทหารฝีมือดีมารำเพลงทวนสู้รบกับกามะนี หากทหารของพระเจ้ากรุงอังวะแพ้ ก็ต้องยอมตกเป็นเมืองขึ้นของกรุงจีน หากทหารของกรุงอังวะชนะ ก็จะยกกองทัพกลับ พระเจ้ามณฑลเกียรติทอง ให้ออกประกาศหาตัวผู้สามารถกอบกู้พระนครครั้งนี้ หากใครสามารถรบสู้กับกามะนีได้จะแบ่งราชสมบัติให้กึ่งหนึ่ง พร้อมจะจัดให้อภิเษกกับพระราชธิดา แต่ก็หาไม่มีผู้ใดขันอาสาไม่
- สมิงพระรามถูกคุมตัวอยู่ในที่จองจำ ได้ยินข่าวก็ไม่ปรารถนาจะรับอาสา ทั้งที่รู้ว่าตนเองอาจสามารถด้วยเหตุผลว่าจะไม่ยอมเป็นคน “หาบสองบ่า อาสาสองเจ้า” แต่ครั้นเวลาล่วงเลยไปจนใกล้ถึงกำหนดวันที่พระเจ้ากรุงต้าฉิงยื่นคำขาด สมิงพระรามจึงทบทวนดูว่า หากพระเจ้ากรุงต้าฉิงยึดอังวะได้แล้ว ที่ไหนเลยจะไม่ล่วงไปเอากรุงหงสาวดีด้วย ตนเองก็ต้องตกมาเป็นเชลยเขาอยู่เช่นนี้ เห็นที่กรุงหงสาวดีก็ต้องพลอยย่อยยับไปด้วยเช่นกัน เมื่อคิดเห็นเช่นดาร์นั้นแล้วจึงอาสาพระเจ้ามณฑลเกียรติทองรำเพลงทวนสู้กับกามะนีจนได้ชัยชนะ พระเจ้ามณฑลเกียรติทองดีพระทัย จึง พระราชทานตำแหน่งพระมหาอุปราช และจัดการให้อภิเษกกับพระราชธิดา แต่ก่อนสมิงพระรามจะรับสนองพระมหากรุณาดังกล่าวนี้ ได้ขอ สัญญากับพระเจ้ากรุงอังวะ ๒ ข้อ คือ

“ โปรดประทานสัญญาแก่ข้าบาท	มิให้ใครบ้งอาจเรียกตัวข้า
ว่าเชลยเหยียหยันหัวันวิญญาณ์	จะขอกลับหงสาธานี
อีกอึ่งขอประทานข้อสัญญา	แม้นองค์ราชาธิราชเรื่องศรี
ยกกองทัพขึ้นมาราวี	ต่อตีอังวะพระนคร
ข้าไม่ขอต่อรบทั้งสองฝ่าย	ด้วยเจ้านายมีพระคุณมาแต่ก่อน
แม้นศึกอื่นหมิ่นมาไม่อาวรณ์	จะต่อกรรบสู้กู่แผ่นดิน ”

พระเจ้ากรุงอังวะพระราชทานสัญญานั้น ทั้ง ทรงกำชับว่า หากใครบ้งอาจเรียกสมิงพระรามว่าเชลยแล้วไซ้ร้ จะต้องโทษถึงประหารชีวิต

- สมิงพระรามอยู่ด้วยพระราชธิดาพระเจ้ากรุงอังวะ จนให้กำเนิดบุตรชายคนหนึ่ง คงจะเป็นหลานตาคนแรกหรืออย่างไรไม่ทราบ จึงเป็นที่โปรดปรานของพระเจ้ามณฑลเกียรติทอง อดมาก ขนาดวันหนึ่งทรงอุ้มพระราชนัดดาออกท้องพระโรงว่าราชการงานเมืองด้วย จนเกิดเรื่องขึ้น

“ จอมเอยจอมขัตติยะ	ครองบุรีอังวะราชฐาน
อุ่มนัศดาออกท้องพระโรงธาร	ฟังบอกราชการแล้วบัญชา
ฝ่ายพระราชนัศดาเป็นทารก	เกาะอิงสาคว่าพระสกล่นเกศา
จอมกษัตริย์ตรีศकुมารา	เอะไ้อู่ลูกเขลยกล้ากว่าหัวกู
ตรีศแล้วระลึกลำสมิงพระราม	ว่าเขลยเขาห้ามไม่ยอมอยู่
ตกพระทัยทำไฉนก็สุดรู้	เสด็จคืนเข้าสู่มณฑลเทศาภิบาล ”

(ปราชญ์ดนตรีไทยได้ประดิษฐ์เพลงพม่าเห่(เถา) ทั้งทางดนตรีและทางร้องไว้สองทาง คือ คุณครู หลวงประดิษฐ์ไพเราะ ทางหนึ่ง และคุณครูมนตรี ตราโมท อีกทางหนึ่ง แล้วนำบทกลอนตอนนี้บรรจุเป็น เนื้อร้อง ไพเราะมาก จัดอยู่ในเพลงเถาชั้นสูงเพลงหนึ่ง)

- สมิงพระรามทั้งเสียใจ ทั้งอายเสนาน้อยใหญ่ จึงหนีกลับไปพงสาวดีตามสัญญาในคืนวันนั้น แต่ก่อนจะไป ก็ไปลาเมียด้วยความอาลัยรัก แต่พระนางบรรทมหลับอยู่ ครั้นจะปลุกเล่าแถลงแจ้งความก็จะเสียการ จึงลาง ด้วยตัวอักษร ความว่า

“ หยิบกระดาศวาดอักษรจะอ่อนล่ง	น้ำตาหลังไหลหยดรดอักษร
แล้วสอดไว้ใต้เขนยที่นางนอน	พิศพัศตร์ทอดถอนหลุทัย
ค่อยตระโบมโลมลูบจูบสังลา	นางจะรู้กายาก็หาไม่
หักจิตออกนอกห้องทันใด	ควมมาหนีไปในไม่ช้า ”

- พงสาวดารมอญในยุคนี้ได้ถูกนำมาแปลเป็นวรรณกรรมไทยครั้งแรกเมื่อปลายกรุงศรีอยุธยา ในชื่อเรื่อง **ราชาธิราช** แต่ต้นฉบับเดิมถูกเผาทำลายในคราวเสียกรุงครั้งที่สอง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ทรงมีพระราชดำริว่า เรื่องราชาธิราชนี้มีคติดี จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาพระคลัง(หน) เป็นแม่กองแปลและเรียบเรียงใหม่อีกครั้ง ปรากฏเป็นวรรณกรรมชั้นยอดของไทยเรื่องหนึ่ง
- ต่อมา สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัดติวงศ์ ทรงพระนิพนธ์พงสาวดาร เรื่องราชาธิราชเป็นบทละคร (บทกลอนที่เราขมากล่าวถึงเบื้องต้นนั้น จึงเป็นพระนิพนธ์ของสมเด็จพระเจ้าฟ้าพระองค์นั้น) กรมศิลปากร นำเรื่องราชาธิราชมาจัดแสดงเป็นละครพันทาง ให้ประชาชนชมเป็นตอนๆ หลายครั้ง ตอนที่ได้รับความนิยมมากที่สุดเห็นจะเป็นตอนสมิงพระรามอาสา จนถึง สมิงพระรามหนี คีตศิลป์ไทยจึงแต่งทำนองเพลงมอญร้องไห้ ประกอบบท ตอนสมิงพระรามเขียนจดหมายอาลาอาลัยเมีย การแสดงในปี พ.ศ. ๒๔๕๕ ครูเหินหว คุริยพันธ์ ได้นำวิธีขับร้องเพลงมอญร้องไห้แบบมีเสียงสะอื้นเข้าประกอบบทกลอนตอนนี้เป็นครั้งแรก เรียกความสะเทือนใจและน้ำตาจากผู้ชมได้ไม่น้อย
- อนึ่ง ประเพณีมอญร้องไห้เสรำโศกในงานศพของชาวมอญนั้นมีมานานแล้ว และเมื่อชาวมอญอพยพโยกย้ายเข้ามาอยู่ที่สามโคก ปทุมธานี ก็ได้นำมาถือปฏิบัติ จนเป็นประเพณีในราชสำนักและราษฎรทั่วไป สืบต่อกันมาอยู่ระยะหนึ่ง

- เมื่อพูดถึงสายสัมพันธ์ไทยและรามัญ จากพงศาวดาร ผู้วรรณกรรมและคีตศิลป์มาถึงตรงนี้แล้ว ศิลปะมอญที่คนไทยรับเอามาเป็นขนบประเพณีของไทย ที่ควรกล่าวถึงอีกเรื่องหนึ่งคือ ปี่พาทย์มอญ
- ปี่พาทย์มอญ คงจะสืบสานมากับชาวมอญที่อพยพมาพึ่งพระบรมโพธิสมภารสยามประเทศ แต่ครั้งกรุงศรีอยุธยา จนถึงสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ แล้วปราชญ์ศิลปินไทยก็ประพันธ์เพลงไทยสำเนียงมอญใช้บรรเลงกันจนเป็นที่นิยมทั่วไป เอกลักษณ์ของวงปี่พาทย์มอญ คือ **ปี่มอญ** ซึ่งมีเสียงโหยหวาน **ฆ้องมอญ** มีลักษณะเฉพาะเป็นรูปโค้งเหมือนฝักมะขามวางในแนวตั้ง เสียงลูกฆ้องมีเอกลักษณ์พิเศษคือไม่มีเสียงฟา และเสียงที่ ด้านเสียงต่ำ **ตะโพนมอญ** และ **เปิงมางคอก** เครื่องประกอบจังหวะดนตรีที่มีเสียงทุ้ม ก้องกังวาน เดิมทีเดิยวนิยมใช้บรรเลงในงานมงคล トラบงานงานพระบรมศพสมเด็จพระเทพสิรินทรมามาตย์ พระราชชนนีในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๕ ซึ่งพระองค์ทรงพระดำริว่า พระราชมารดาของพระองค์นั้นทรงมีเชื้อสายมอญ จึงทรงโปรดให้นำวงปี่พาทย์มอญมาบรรเลงในงานพระบรมศพ ปรากฏว่าทำนองเพลงและเสียงเครื่องดนตรีเข้ากับบรรยากาศ จึงเป็นที่นิยมกันแพร่หลายสืบต่อมา จากวังสู่วัด(งานศพในวัด) สู่บ้าน(ตั้งศพที่บ้าน) ศิลปินไทยก็คิดแต่งทำนองเพลงมอญขึ้นใช้บรรเลงและขับร้องในงานศพ สนองความนิยมแห่งขนบ ประเพณีเป็นการเฉพาะ เริ่มแต่เพลงเรือมอญสำหรับรับ-ส่งพระ เพลงประจำวัด-ประจำบ้าน เพื่อใช้ในการประกอบศพ และฌาปนกิจศพ เป็นต้น ภาพลักษณ์ของวงปี่พาทย์มอญจึงกลายเป็นวงปี่พาทย์ที่ใช้บรรเลงเฉพาะงานศพสืบเนื่องแต่บัดนั้นมา แต่ปี่พาทย์มอญยุคปัจจุบันจะเปลี่ยนไป เรามีโอกาสได้ฟังเวลาไปงานศพในบางพื้นที่ บรรเลงกันเสียงจันทน์ ฟังเกือบไม่ได้ คีตศิลป์สมัยนี้ ประยุกต์และประหยัดกันจนเสียเอกลักษณ์และสูญเสียดนตรีรส แต่คงจะเป็นเฉพาะบางวงที่เราได้ประสบมาเท่านั้น
- เราพาท่านผู้อ่านฟังชานมากเกินไปเสียแล้วกระมัง? ..หากจะเป็นที่รำคาญใจไปบ้างก็ต้องขออภัย มาเที่ยวชมพระราชวังพระเจ้าบุเรงนองต่อกันดีกว่า
- ต่อมา ปี พ.ศ. ๒๐๓๐ พวกชาวเขาเข้าปล้นกรุงอังวะ พม่าต้องถอยหนีมาอยู่ที่ต๋าน์หนู่ (พม่าเสียเอกราชครั้งแรก)
- ครั้นถึง พ.ศ. ๒๐๓๔ พระเจ้าตะเบงชเวตี้ ยึดเมืองเมาะตะมะ และเมืองหงสาวดีจากมอญได้ มอญเสียเอกราชครั้งที่สอง กษัตริย์มอญพระองค์สุดท้ายในยุคนี้คือ พระเจ้าทาคายูพิน

จากนั้นมาจึงเป็นยุคของพระเจ้าบุเรงนอง ผู้ชนะสิบทิศ

- พระเจ้าบุเรงนอง (Bayinnaung) กษัตริย์พระองค์ที่ ๓ ในราชวงศ์ตองอู เป็นบุตรหญิงสามัญชน ประสูติเมื่อวันพุธ ขึ้น ๑๒ ค่ำ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๐๕๕ ก่อนพระเจ้าตะเบงชเวตี้ ๑ เดือน ประวัตินี้เล่าว่าเมื่อพระเจ้าตะเบงชเวตี้ (Tabinshwehti) ประสูติ มีการสืบเสาะหาแม่นม ไปพบหญิงชาวบ้านคนหนึ่งกำลังให้นมบุตรอยู่ ถูกต้องตามลักษณะที่ต้องการ จึงนำตัวหญิงนั้นเข้าถวายเป็นแม่นมของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ บุตรของหญิงนั้นคือ บุเรงนอง จึงได้เข้ามาอยู่ในราชสำนัก และได้เป็นทหารเอกคู่พระทัยของพระเจ้าตะเบงชเวตี้ พระมหากษัตริย์พระองค์ที่ ๒ แห่งราชวงศ์ตองอู ในกาลต่อมา

- หลังจากพระเจ้าตะเบงชเวตี้สวรรคต ด้วยพระชนมายุเพียง ๓๔ พรรษา เมื่อวันพุธที่ ๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๐๕๓ ด้วยถูกทหารรับใช้คนสนิทขามอญ ชื่อสมิงสอทุต ตัดพระคอ หลังจากสิ้น สงครามคราวเสีย สมเด็จพระสุริโยทัย ได้เพียง ๓ เดือน บุเรงนองจึงปราบดาภิเษกขึ้นครองราชย์ ในปี พ.ศ. ๒๐๕๔ พร้อม สร้างพระราชวังที่ใหญ่โตขึ้นที่กรุงหงสาวดี ชื่อ “กัมโพชธานี” (Kamboza Thadi Palace) พระราชวังนี้มี พื้นที่ครอบคลุมพระเจดีย์ชะเวมอว์ดอว์ มีประตูเมืองทั้ง ๔ ทิศ ด้านละ ๕ ประตู รวม ๒๐ ประตู สร้างโดย ประเทศราชที่เป็นเมืองขึ้น และตั้งชื่อประตูตามชื่อหัวเมืองประเทศราชนั้นๆ
- สมเด็จพระนเรศวรของไทยเคยประทับอยู่ในพระราชวังนี้เมื่อทรงพระเยาว์ กล่าวคือ ในคราวสงคราม ช้างเผือก พระเจ้าบุเรงนองทรงขอสมเด็จพระนเรศวร ซึ่งพระชนมายุเพียง ๕ พรรษา ไปอยู่หงสาวดี เพื่อ เป็นตัวประกัน เมื่อปี พ.ศ. ๒๑๐๗ และเสด็จกลับถึงกรุงศรีอยุธยาเมื่อปี พ.ศ. ๒๑๑๕
- พระเจ้าบุเรงนองเสวยราชย์อยู่ ๓๐ ปี จึงสวรรคต ด้วยพระโรคชรา ในปี พ.ศ. ๒๑๒๔ เมื่อพระชนมายุ ๖๕ พรรษา หลังสิ้นรัชกาลพระเจ้าบุเรงนอง พระเจ้านันทบุเรง ขึ้นครองราชย์ สามัญลักษณะแห่งสังฆกรรม ก็ปรากฏขึ้นแก่กรุงหงสาวดี คือถูกกองทัพพุกะไข่และตองอู อดีตรัฐเมืองประเทศราช เข้าบดขยี้ทำลาย จนพระราชวังมอดไหม้ราบนาสุร ไร้ร่องรอยแห่งความรุ่งเรือง จนล่วงกาลผ่านมาประมาณ ๔๐๐ ปี อาจ กล่าวได้ว่าประวัติศาสตร์ชาติพม่าลืมพระราชวังแห่งนี้ไปแล้วก็ได้ จวบจนสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยือนพม่า ทรงรับสั่งถามถึงพระราชวังแห่งนี้ (ตามคำบอกเล่าของมัคคุเทศก์พม่า ซึ่งเราสันนิษฐานว่า เมื่อคราวเสด็จเยือน ปี พ.ศ. ๒๕๒๕) เพราะสถานที่นั้นนอกจากจะเป็นพระราชวังของ พระมหากษัตริย์พระองค์สำคัญของหงสาวดีแล้ว ยังเคยเป็นที่ประทับของสมเด็จพระนเรศวรเมื่อทรงพระ เยาว์อีกด้วย ที่มีหลักฐานแสดงไว้ชัดเจนว่า พระธาตุเจดีย์ชะเวมอว์ดอว์ ก็อยู่ในเขตพระราชฐาน ทางด้าน หน้าที่ประทับของพระเจ้าบุเรงนอง และพระองค์ทรงเคารพนับถือ ทรงกราบไหว้บูชาทั้งก่อนบรรทมและ หลังจากตื่นบรรทมทุกวัน
- ดังนั้น รัฐบาลพม่าจึงให้กองโบราณคดีทำการสำรวจตรวจค้นจนพบซากพระที่นั่งของพระราชวังเดิม และ ปี พ.ศ. ๒๕๓๓ จึงได้สร้างจำลองไว้ให้คนรุ่นเราได้เห็นเพียง ๒ พระตำหนัก คือ ส่วนที่ใช้เป็นสถานที่ ออกว่าราชการงานเมือง ที่เรียกว่า “กัมโพชธานี” และส่วนที่เป็นตำหนักที่บรรทม เรียกว่า “บัลลังก์ฝั่ง” และก่อสร้างลงบนฐานรากเดิมที่ขุดค้นพบซากเสาไม้สักที่รอดหลงเหลือจากการถูกไฟกลืนกินเพราะฝังอยู่ ใต้ดิน แล้วก็เอามาตั้งประกบกับเสาใหม่ซึ่งทำด้วยคอนกรีตไว้เป็นสักขีพยานย้อนรอยอดีต และรัฐบาลก็ คงทำได้เพียงเท่านี้ เพราะเขตพระราชวังเดิมนั้นกว้างขวางใหญ่โตมาก ทั้งพื้นที่ส่วนใหญ่ก็ถูกยึดครองและ ใช้ประโยชน์เพื่อการอื่นไปเรียบร้อยแล้ว มัคคุเทศก์พม่าคณะเราไปชมกันแต่ส่วนที่เรียกว่า “กัมโพชธานี” ถึงจะเป็นของที่สร้างจำลองขึ้นมาใหม่ ก็ดูโอ้อ่าตระการตา พากันถ่ายภาพเป็นที่ระลึก แล้วจึงออกเดินทาง

เรื่องราวของเมืองหงสาวดีในยุคสมัยพระเจ้าบุเรงนอง เป็นที่เลื่องชื่อลือชาใน วงวรรณกรรมไทย ในนาม **ผู้ชนะสิบทิศ** ด้วยปลายปากกาของ **ยาขอบ**

- เวลา ๑๔.๐๐ น. ออกจากพระราชวังพระเจ้าบุเรงนอง สักครู่รถก็พาขึ้นสะพานข้ามแม่น้ำสะโดง (ชิต ดาว์น) ที่สมเด็จพระนเรศวรมหาราชทรงพระแสงปืนต้นข้ามแม่น้ำสะโดงถูกสุรกรรมาแม่ทัพพม่า

เสียชีวิต เพื่อให้ผู้สนใจประวัติศาสตร์ชาติไทย ได้รับทราบถึงพระกฤดาภินิหารของอดีตพระบูรพมหากษัตริราชของไทย จึงจะขอสรุปเรื่องราวย่อพอให้ทราบ ดังนี้

- ไทยเราเสียกรุงศรีอยุธยาครั้งที่ ๑ ให้แก่พระเจ้าบุเรงนอง เมืองหงสาวดี เมื่อวันที่ ๗ สิงหาคม พ.ศ. ๒๑๑๒ ในรัชสมัยของพระมหินทราธิราช ครั้นปี พ.ศ. ๒๑๒๔ พระเจ้าบุเรงนองสวรรคต พระราชโอรสพระองค์ใหญ่ คือพระเจ้านันทบุเรง ขึ้นเสวยราชย์สืบสันตติวงศ์ต่อมา ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๑๒๖ พระเจ้ากรุงอังวะเป็นกบฏต่อเมืองหงสาวดี พระเจ้านันทบุเรงจึงเกณฑ์ทัพจากบรรดาหัวเมืองประเทศราช (รวมถึงกรุงศรีอยุธยาด้วย) ให้ไปช่วยปราบปรามกบฏพระเจ้าอังวะ สมเด็จพระมหาธรรมราชาธิราช (สมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ ๑ บางแห่งเรียกพระสุธรรมราชา) ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระนเรศวร ซึ่งขณะนั้นทรงครองเมืองพิษณุโลกอยู่ คุมกองทัพไปแทน สมเด็จพระนเรศวรทรงเดินทัพไปช้าๆ ด้วยต้องการจะถ่วงเวลาให้การปราบปรามพระเจ้าอังวะเสร็จสิ้นเสียก่อนที่พระองค์จะไปถึง เป็นเหตุให้พระเจ้านันทบุเรงทรงแคลงพระทัยว่าไทยจะไปเข้าข้างกรุงอังวะ จึงทรงวางแผนกับพระยามอญสองคน คือพระยาเกียรติและพระยาราม ว่าเมื่อสมเด็จพระนเรศวรเดินทัพมาถึงเมืองแครง ซึ่งเป็นชายแดนติดต่อกับไทย ให้จัดทำพิธีต้อนรับเป็นกลลวง แล้วหาทางกำจัดสมเด็จพระนเรศวรเสีย พระยามอญทั้งสองได้นำความลับนี้ไปแจ้งให้พระมหาเถรคันฉ่อง ซึ่งเป็นอาจารย์ของตนทราบ พระมหาเถรคันฉ่องนี้เป็นที่เคารพนับถือของสมเด็จพระนเรศวร ครั้นพระองค์เสด็จถึงเมืองแครง เมื่อวันขึ้น ๑ ค่ำ เดือน ๖ ปีวอก ก็เข้าไปนมัสการพระมหาเถรคันฉ่อง พระมหาเถรก็ขยายแผนการของพระเจ้ากรุงหงสาวดีนั้นทูลรับทราบ พระองค์จึงมีรับสั่งให้เรียกแม่ทัพนายกอง กรมการเมือง เจ้าเมืองแครง รวมทั้งพระยาเกียรติ พระยาราม และทหารมอญมาประชุมพร้อมกัน แล้วนิมนต์พระมหาเถรคันฉ่อง กับทั้งพระสงฆ์มาเป็นสักขีพยาน ทรงแจ้งเรื่องให้คนทั้งปวงที่มาชุมนุม ณ ที่นั้นทราบว่า พระเจ้ากรุงหงสาวดีคิดประทุษร้ายต่อพระองค์ จากนั้นพระองค์ได้ทรงหลั่งน้ำลงสู่แผ่นดินด้วยสุวรรณภิงคาร (พระน้ำเต้าทองคำ) ประกาศแก่เทพยดาฟ้าดินว่า " ด้วยพระเจ้าหงสาวดี มิได้อยู่ในครองสุจริตมิตรภาพขัตติยราชประเพณี เสียสามัคคีธรรม ประพฤติพาลทุจริต คิดจะทำอันตรายแก่เรา ตั้งแต่นี้ไป กรุงศรีอยุธยาขาดไมตรีกับกรุงหงสาวดี มิได้เป็นมิตรร่วมสุวรรณปฐพีเดียวกันดุจดั่งแต่ก่อนสืบไป" นับเป็นการประกาศอิสรภาพจากการเป็นประเทศราชของกรุงหงสาวดีนับแต่บัดนั้น แล้วพระองค์ทรงยกทัพข้ามแม่น้ำสะโตง หมายจะไปตีเอากรุงหงสาวดี พอตีทราบข่าวว่ากองทัพหงสาวดีปราบปรามกบฏได้ชัยชนะ กำลังเดินทัพกลับเมือง ทรงเห็นว่าการครั้งนี้ยังไม่สมคะเน จึงถอยทัพกลับ พร้อมทั้งให้กองกำลังทหารกระจายบอกพวกครัวไทยที่ต้องตกมาเป็นเชลยในคราวเสียกรุงพากลับบ้านเมืองได้ราวหมื่นเศษ
- ฝ่ายพระมหาอุปราช (พระราชโอรสพระเจ้านันทบุเรง) ทรงทราบเหตุ จึงแต่งให้สุภกรรมา เป็นทัพหน้าพระองค์เป็นทัพหลวง ยกพลติดตามกองทัพสมเด็จพระนเรศวร มาทันกันที่ฝั่งแม่น้ำสะโตงเมื่อทัพสมเด็จพระนเรศวรทรงข้ามแม่น้ำมาแล้ว สมเด็จพระนเรศวรทรงใช้พระแสงปืนนกศัสยาวเก้ายี่สิบ ยิงข้ามแม่น้ำสะโตง ซึ่งกว้างราว ๖๐๐ เมตร ถูกสุภกรรมาตายบนคอช้าง ทัพหน้าและทัพหลวงจึงเลิกทัพกลับเมืองหงสาวดี

- เรื่องดังกล่าวมานี้มีคฤหบดีสาวน้อยชาวเมืองนรินทร์ยอมรับความจริง แต่ประวัติศาสตร์ชาติพม่าไม่ได้บันทึกไว้ในพระราชพงศาวดาร และจุดตรงที่สมเด็จพระนเรศวรทรงพระแสงปืนนกลับถูกสุกรรมาดาตายนบนคอช้างนั้นอยู่ห่างไกลจากสะพาน สะพานนี้มีป้อมทหารรักษาความปลอดภัยอยู่เชิงสะพานฝั่งหงสาวดี เพราะเกี่ยวเนื่องด้วยเป็นจุดยุทธศาสตร์การรักษาความปลอดภัยของประเทศ เขาจึงห้ามถ่ายภาพ เราได้ร้องขอมัคคุเทศก์สาวน้อยว่า ต้องการเก็บภาพไว้เป็นที่ระลึกประกอบประวัติศาสตร์ชาติไทยว่าแม่น้ำสะโตงนั้นยังคงมีอยู่จริง และเราได้มาเห็นแล้ว เธอจึงแนะนำว่า เอาไว้วันเดินทางกลับ(จากพระธาตุอินทร์แขวน) เธอจะบอกให้โชเฟอร์ขับรถช้าๆ แล้วให้คณะเราถ่ายภาพนรถ และคณะเราก็ได้ภาพแม่น้ำสะโตง สมปรารถนา ในวันที่ ๑๖ ธ.ค. ๕๖ ด้วยความภาคภูมิใจในพระปรีชาสามารถของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช

- ครั้นถึงปี พ.ศ. ๒๑๑๕ [พระเจ้าันทบุเรง](#) โปรดให้พระมหาอุปราชานำกองทัพทหารสองแสนสี่หมื่นคนมาตีกรุงศรีอยุธยา สมเด็จพระนเรศวรมหาราช และสมเด็จพระเอกาทศรถ พระอนุชา ทรงยกกองทัพไปรบรับ พบกับทัพพระมหาอุปราช ที่หนองสาหร่าย สุพรรณบุรี ทรงช้างนามเจ้าพระยาไชยอนุภาพ กระทำยุทธหัตถีกับพระมหาอุปราช เจ้าพระยาไชยอนุภาพได้ทีเสียพลายพันชกอ ช้างทรงของพระมหาอุปราชขึ้นได้ สมเด็จพระนเรศวรจึงทรงใช้พระแสงของง้าวฟันพระมหาอุปราชเข้าที่พระอังสะขวา ลิ้นพระชนม์อยู่บนคอช้างพลายพันชกอ เหตุการณ์ตอนนี้ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระปรมานุชิตชิโนรส สมเด็จพระสังฆราชพระองค์ที่ ๑ แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ผู้ทรงพระนิพนธ์ ลิลิตตะเลงพ่าย ได้ถวายพระเกียรติพระมหาอุปราชด้วยสุนทรียสแห่งโคลงสี่สุภาพ ความว่า

“ อรารานร้าวแยก	ยลสยบ
เอนพระองค์ลงทบ	ท้าวคั่น
เหนือคอกชชอนชบ	สังเวช
ววยชีวตม์สุดสิ้น	คู่ฟ้า เสวยสวรรค”

ดังนั้น กองทัพเมืองหงสาวดีจึงแตกพ่ายกลับไป และไม่กล้ายกมารุกรานกรุงศรีอยุธยาอีกเป็นเวลานาน พระเกียรติยศของสมเด็จพระนเรศวรมหาราช ปรากฏเจดีย์ยุทธหัตถี ณ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ จนปัจจุบัน เอ๊ะ...มาเที่ยวเมืองพม่า เหตุไหนพากลับกรุงศรีอยุธยาเสียแล้ว จะอ้างว่าเพราะความรักชาติก็ใช่ หรือเพราะตัวอักษรพาไปก็ถูก กลับมาเที่ยวเมืองหงสาวดีต่อกันดีกว่า

- เมื่อข้ามสะพานมาแล้วรอดจุดพักที่ร้านอาหารแห่งหนึ่งเพื่อให้ชาวคณะได้ถ่ายเททุกข์ และเติมความพร้อมให้กระเพาะ ด้วยน้ำชาและของจุกจิก ประมาณ ๓๐ นาที รอดออกจากร้านน้ำชาสักครู่ เวลา ๑๖.๐๐ น. ถึงลานจอดรถที่จะต้องเปลี่ยนไปขึ้นรถ ๖ ล้อ (มัคคุเทศก์พม่าเรียกรถขนหมู) เพื่อขึ้นไปพระธาตุอินทร์แขวน

- การขึ้นไปนมัสการพระธาตุอินทร์แขวนก่อนหน้านี้ต้องเดิน หรือไม่ก็ต้องนั่งเสลี่ยงที่พวกกะเหรี่ยง(มอญ) รับจ้างแบกขึ้นไป ปัจจุบันมีรถ ๖ ล้อ บริการ รถทุกคันไม่มีหลังคา มีเก้าอี้มียาววางขวางกับตัวรถ จัดเป็นแถวให้ผู้โดยสารนั่ง บางคันมีพนักพิง แต่บางคันไม่มี เขามีไว้บริการหลายสิบคัน

- มัคคุเทศก์แนะนำชาวคณะเราให้จัดสัมภาระที่จำเป็นต้องใช้ระหว่างพักบนยอดเขาพระธาตุนิทร์แขวน ๒ คืนใส่กระเป๋าใบเล็กนำขึ้นไป เพื่อความสะดวกในการเดินทางขึ้นเขา ส่วนกระเป๋าใบใหญ่และสัมภาระอื่นๆ ให้เก็บไว้ในรถโค้ชซึ่งจะจอดรอเราอยู่ที่ลานจอดรถ คุณตุ๊กและหนูมะนาวติดต่อบริษัทที่ค่อนข้างใหม่และมีพนักงาน เรา นั่งด้านหน้าข้างคนขับพร้อมกับโยมประเทือง ส่วนเล็กนั่งเหยียดเท้าไปบนเบาะหลังคนขับ ชาวคณะนอกนั้นนั่งบนเก้าอี้ยาวกระบะหลังดังกล่าวแล้ว ออกจากท่าจอดรถ เวลา ๑๖.๒๕ น. วิ่งไปสักพักใหญ่ต้องจอดระหว่างทาง เพื่อรอรถที่สวนลงมา เสียเวลาประมาณ ๒๐ นาที ไปถึงลานจอดรถบนพระธาตุเวลา ๑๗.๕๐ น. มัคคุเทศก์บอกว่ารถเพิ่งเปิดบริการวิ่งได้ประมาณ ๒ เดือนมานี้ ทางไกลและลาดชันมากในหลายช่วง บางช่วงยังอยู่ระหว่างการก่อสร้าง ถ้ารถสภาพไม่ดีและโซเฟอร์ไม่ชำนาญแล้วดูน่าจะอันตรายมาก
- มัคคุเทศก์พาเข้าพักที่ Kyaikhto Hotel เราพักห้อง ๒๑๐๗ เข้าห้องได้ครึ่งเดียวฝนตกลงมาขนาดหนัก นึกในใจว่าชาวคณะของเราช่างโชคดีแท้ หากตกลงมาขณะเดินทางล่ะ คงจะเจ็บไข้ได้ป่วยกันเป็นระนาว ทั้งกระเป๋าสัมภาระก็ต้องเปียกปอนเสียหาย บุญกุศลก็ออกจากรู้น้ำโดยแท้เทียว เรามีอาการไม่ค่อยดีเนื่องจากหวัด จึงไม่ออกจากห้องเลย บอกชาวคณะว่าคืนนี้เราไม่ขึ้นไปไหว้พระธาตุละ จะพักผ่อน แต่ห้องที่เราพักอยู่ริมสุดท้าย มองเห็นพระธาตุนิทร์แขวนชัดเจนตลอดเวลา ไม่มีอะไรบดบังเลย เราเข้มฝ้ามามองดูพระธาตุแล้วสวดมนต์ ทำวัตร นั่งภาวนา ทั้งเช้าและเย็นอยู่ในห้องนั้น อย่างสะดวกสบาย
- สรุปการเดินทางในวันที่ ๕ เราได้นมัสการสถานศักดิ์สิทธิ์ในเมืองหงสาวดี ๒ แห่ง และพาท่านผู้อ่านย้อนรอยอดีตพงศาวดารมอญ-กรุงหงสาวดีไปเกือบ ๑,๐๐๐ ปี พร้อมกับชมพระราชวังพระเจ้าบุเรงนอง เสียจนเพื่อยใจ เห็นว่าถึงเวลาที่ควรจะต้องพักผ่อน จึงขอกล่าวคำว่า..... ราตรีสวัสดิ์

วันที่ ๑๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- เราตื่นแต่ ๐๓.๓๐ น. นั่งภาวนาบ้าง นอนบ้าง จนใกล้สว่างจึงเข้มฝ้ามหน้าต่างทำวัตรเช้าขององค์พระธาตุนิทร์แขวน ตอนสายออกจากห้องตามเวลานัดหมาย เพื่อจะพากันเดินขึ้นไปนมัสการพระธาตุ ซึ่งต้องเดินจากที่พักไปอีกประมาณ ๕๐๐ เมตร มองเห็นคลื่นฝูงชน ทั้งชาวพม่า มอญ และนักท่องเที่ยว ททยอยเดินลงมาจากลานพระธาตุ ผ่านหน้าที่พักของเราต่อเนื่องไม่ขาดสายปานสายน้ำไหล ด้วยความศรัทธาเลื่อมใสของพวกเราที่ประทับแนบแน่นอยู่ในจิตใจอย่างไม่ต้องบอกสอน เมื่อวานเขาใช้เวลาทั้งวันเดินทางจากหมู่บ้านแต่ละท้องถิ่น มุ่งสู่พระธาตุนิทร์แขวน กว่าจะถึงก็เย็นค่ำ เมื่อมาถึงแล้วบ้างก็นั่งสวดมนต์ บ้างก็นั่งภาวนา เมื่อถูกความว่างครอบงำแล้วก็พากันนอนบนลานหินนั้นอย่างมีความสุข ตื่นเช้าขึ้นมาราบลาองค์พระธาตุแล้ว ต่างก็มุ่งหน้าเดินทางกลับถิ่นฐานของตนด้วยจิตใจแจ่มใสเบิกบาน กว่าจะถึงเคหาของแต่ละคนก็คงจะบ้ายค่า

- เป็นปกติวิสัยของสังคม เมื่อคนไปประชุมมาก ฆ ที่ใด ของกินของใช้มีขายสารพัด ชาวเขาชาวเราแถบ แถวนี้อาจมีอาชีพ มีรายได้ ทำมาหากินค้าขายกันด้วยความขยันขันแข็งมีเสถียรภาพ แม้บรรดาเหล่านักพรต ทั้งสมณะ และฤๅษี ก็เดินภิกขาจารกันควักไขว้ ทำให้เรานึกถึงบทสวดสรรเสริญคุณพระบรมศาสดา ที่ว่า “มหากาโรณิก โนโธ อุตถาย... (หิตาย...สุขาย...)” ซึ่งแปลความว่า พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้วด้วย พระกรุณาอันใหญ่ ยังบารมีทั้งสิ้น ให้เต็มแล้ว เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง... (เพื่อเกื้อกูลสัตว์ทั้งปวง.... เพื่อความสุขแห่งสัตว์ทั้งปวง.....) พระองค์เสด็จไปในที่ใด (หมายความว่าผู้ใดโดยยอมรับเอาพระสัทธรรม ของพระองค์ไปประดิษฐาน นำไปประพฤติ นำไปปฏิบัติ) แล้ว ประโยชน์ทั้งสามย่อมเกิดแก่สถานที่นั้นๆ แก่หมู่สัตว์นั้นๆ อย่างชัดเจน แม้ดินแดนชมพูทวีปซึ่งเป็นถิ่นกำเนิดพระบรมศาสดาและพระพุทธศาสนา เมื่อเกือบสามพันปีมาแล้ว คนอินเดียและเนปาลยุคปัจจุบันก็ยังได้รับอานิสงส์แห่งพระ มหากาโรณาทั้งสามนั้นอย่างเต็มที่ คิดไปแล้วก็บังเกิดความภูมิใจและความอัศจรรย์ในพระมหากาโรณาของ พระองค์ยิ่งนัก.. อะไรกันนี้ ?....เราซ้กจะพุ่งช่านเพื่อฝั้น ไปคนเดียวอีกแล้ว พอถึงเวลานัดหมายฝนตกลงมา อีก เราจึงรีบหลบเข้าห้องพัก จนเวลาประมาณ ๑๐.๐๐ น. เศษ จึงออกมาเพื่อ ไปจันอาหารที่ภัตตาคาร Kyaikhto Restaurant ของ Kyaikhto Hotel ที่เราพักนั่นเอง
- บ่ายโมงเศษเรานัดกันขึ้นไปไหว้พระธาตุอีกครั้ง ถึงคนส่วนใหญ่จะกลับกันไปแล้วแต่ช่วงเช้า จนเหลือ บางตา แต่ก็ยังดูพลุกพล่าน
- องค์พระธาตุนิทรแวนเป็นเจดีย์ที่ตั้งอยู่บนก้อนหิน ซึ่งซ่อนอยู่บนหน้าผาอย่างหมั่นเหมมาเป็นเวลานาน พันปี มัคคุเทศก์ชาวพม่ากรุณาเล่าว่า ก้อนหินซึ่งเป็นฐานขององค์พระธาตุนั้นเป็นก้อนหินที่พระอินทร์นำ พระฤๅษีตนหนึ่งไปเลือกเอามาจากเมืองบาดาล แล้วนำมาตั้งไว้ที่หน้าผาแห่งนี้ เพื่อประดิษฐานพระเศว ราชของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ฤๅษีตนนั้นครอบครองอยู่ จึงเรียก **พระธาตุนิทร(นำมา)แวน**
- พระธาตุนิทรแวน เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์สำคัญอีกแห่งหนึ่งของเมืองพม่า ที่ผู้หญิงจะเข้าไปใกล้ไม่ได้ เราไหว้พระธาตุพร้อมปิดทองเสร็จแล้วหลบเข้าไปนั่งภาวนาอยู่ในศาลาที่เขาจัดไว้ใกล้องค์พระธาตุ เขาจัด ที่ส่วนหนึ่งไว้สำหรับพระสงฆ์โดยเฉพาะ ฆราวาสก็นั่งกันเกือบเต็ม เรานั่งภาวนาอยู่นั้นประมาณ ๑ ชั่วโมง แต่ไม่ค่อยสงบเท่าไร เพราะแมลงวันเยอะมาก มันมารุมตอมเครื่องบูชาที่เขานำมาไหว้พระธาตุ (กล้วย มะพร้าว ส้ม และผลไม้อื่นๆ) แล้วมันก็พาลมารุมตอมคนด้วย เห็นว่าพอสมควรแก่เวลาจึงนั้สการ ลาพระธาตุ เล็กรอเราอยู่จึงเดินกลับลงมาพร้อมกัน เราเข้าห้องพักแล้วไม่ออกมาอีกเลย นั่งทำวัตรเย็น อยู่ในห้องสบายดี

วันที่ ๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

- เราตื่นแต่ ๐๔.๐๐ น. แยมผ้ามานั่งหันหน้ามองพระธาตุ ภาวนาและทำวัตรเช้า ในห้อง เช้าวันนี้ ลมค่อนข้างแรง อากาศเย็นสบาย ท้องฟ้าโปร่ง มองเห็นพระธาตุนิรันดรเขนจัดเจนสวยงาม เรากราบลาพระธาตุ จักเก็บสัมภาระแล้วออกจากห้องพัก เวลา ๐๖.๕๐ น. เดินไปขึ้นรถหกล้อ กว่าจะรถจะออกได้ก็ ๗.๒๓ น. เทียบลงเร็วหน่อยเพราะรถไม่ค่อยมาก และไม่ต้องเสียเวลาจอดรอรถที่สถานีจนถึงเวลา ๐๘.๐๐ น. ให้เวลาชาวคณะเข้าห้องสุขาในวัดที่รถไปอาศัยจอดอยู่นั้น จึงออกเดินทางเมื่อเวลา ๐๘.๑๖ น.
- เวลา ๑๐.๒๐ น. ถึงร้านอาหาร Century Restaurant เมืองหงสาวดี ฉันทนาการที่นี่ เสร็จแล้วเดินทางไปนมัสการพระพุทธรูปไสยาสน์ชเวตาเลียว (Schwe Tarueng)
- พระพุทธรูปไสยาสน์ชเวตาเลียว (Schwe Tarueng) ความยาว ๑๘๐ ฟุต พระพักตร์อมยิ้ม บรรทมหนุนพระเขนยที่ประดับประดาด้วยมุก ลวดลายและฝีมืองดงามมาก ประวัติน่าทึ่งว่าเมื่ออายุกว่า ๑,๐๐๐ ปี พระนอนองค์นี้สร้างอยู่บนภูเขา แต่ไม่สูงมาก มีบันไดเดินขึ้นไป ตรงทางเข้าก่อนขึ้นไปไหว้พระมีร้านค้าขายของที่ระลึกสองข้างซ้าย-ขวามากมายหลายร้าน เราพบบรรยากาศที่สงบร่มเย็นใจให้พระ แม่เมตตาเสร็จแล้วหามุมถ่ายภาพเป็นที่ระลึก มักคู่เทศก์ชาวพม่า(หนุมะนาง) พบบรรยากาศมาเลือกซื้อสินค้าที่เธอคุ้นเคย และรับรองทั้งคุณภาพและราคา เป็นพิเศษ สินค้าที่นี่ราคาไม่แพง ชาวคณะของเราเพลิดเพลินบันเทิงใจกับการจับจ่ายซื้อสินค้า ใช้เวลาเลือกซื้อสินค้าที่นี้กันเกือบ ๒ ชั่วโมง จนหนุมะนางกระซิบกับเราว่า “ พระอาจารย์คะ ร้านที่ขายของให้คณะเราวันนี้คงจะต้องปิดร้านไปหลายวัน เพราะเอาสินค้าที่ตุนไว้มาขายให้คณะเราหมดแล้ว ” เราขอบใจฝีมือแกะสลักพระพุทธรูปของเขาสวยงามมาก อดใจไม่ได้ จึงซื้อพระพุทธรูปแกะสลักด้วยไม้แก่นจันทน์มา ๒ องค์ องค์หนึ่งเป็นพระมหามัณเฑียร
- เวลา ๑๓.๓๕ น. จึงออกเดินทางต่อไปวัดโบตาทาว ซึ่งอยู่ในเมืองร่างกุ้ง แต่ก่อนจะออกจากเมืองหงสาวดีรถต้องขึ้นสะพานข้ามแม่น้ำสะโดง เราก็ไม่ลืมทวงสัญญากับหนุมะนาง ตั้งแต่วันเดินทางไปและคณะเราก็ได้ถ่ายภาพแม่น้ำสะโดงสมปรารถนา
- เวลา ๑๕.๕๐ น. ถึงวัดโบตาทาว
- พระเจดีย์โบตาทาว (Botataung Phaya) แปลว่า นายทหารหนึ่งพันนาย วัดโบตาทาว ตั้งอยู่ริมแม่น้ำร่างกุ้ง พระเจดีย์โบตาทาวนี้มีประวัติเกี่ยวพันต่อเนื่องกับพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากองดังเราได้พูดเกริ่นไว้แล้วในบันทึกวันที่ ๑๑ ธันวาคม
- กล่าวคือ เมื่อพยานิชชาวรามัญทั้งสองได้รับประทานเส้นพระเกศาจากพระบรมศาสดาจำนวน ๘ องค์ แล้วก็เดินทางกลับเมืองอัสสัมชานะ โดยทางเรือ ล่องลำแม่น้ำร่างกุ้งขึ้นบกที่ท่าน้ำแห่งนี้ พระเจ้าโองกะลาปะทรงทราบก็เกณฑ์ทหารหนึ่งพันนายไปเข้าแถวรับเสด็จพระเกศาธาตุ ณ สถานที่แห่งนี้ ก่อนที่จะอัญเชิญไปประดิษฐานในเมือง ราษฎรที่นี่จึงขอแบ่งเส้นพระเกศาธาตุจำนวน ๒ องค์เพื่อสร้างพระเจดีย์บรรจุไว้

ณ ที่แห่งนี้เป็นอนุสรณ์ พระองค์ประทานให้แล้ว ทรงตั้งจิตอธิษฐานว่าปรารถนาจะได้เส้นพระเกศาไปสร้างพระมหาธาตุเจดีย์บรรจุไว้เป็นที่เคารพสักการบูชาของพุทธศาสนิกชนตราบนานแสนปี ครบทั้ง ๘ องค์ เมื่อเดินทางไปถึงเมืองแล้วเปิดผอบดู ก็ปรากฏเส้นพระเกศาครบจำนวน ๘ องค์ตามคำอธิษฐาน จึงได้สร้างพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากองบรรจุไว้ ดังที่ทราบกันดีอยู่แล้ว

- ฝ่ายประชาชนก็พากันสร้างวัดและพระเจดีย์บรรจุเส้นพระเกศาธาตุจำนวน ๒ องค์ที่ได้รับแบ่งมานั้น ณ สถานที่แห่งนี้ แล้วจึงตั้งชื่อเป็นอนุสรณ์แก่นายทหารหนึ่งพันนายนั้นว่า *โบริตาทาวน์* ฉะนั้น เจดีย์โบริตาทาวน์ จึงสร้างขึ้นก่อนพระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง
- ในสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ กองทัพฝ่ายพันธมิตรนำเครื่องบินมาทิ้งระเบิดถล่มเมืองย่างกุ้ง ถูกพระเจดีย์โบริตาทาวน์เป็นรูลึกลงไปตรงที่บรรจุเส้นพระเกศาธาตุ เมื่อบ้านเมืองสงบชาวพม่าไปสำรวจพบเส้นพระเกศาที่บรรจุอยู่ในผอบซ้อนกันหลายชั้น พร้อมทั้งวัตถุสิ่งของมีค่าที่คนในครั้งนั้นมีศรัทธานำมาถวายเป็นพุทธบูชาบรรจุอยู่ในองค์พระเจดีย์ เมื่อรัฐบาลพม่าทำการบูรณะในปี พ.ศ. ๒๔๘๖ จึงนำเอาเส้นพระเกศาธาตุใส่ผอบตั้งไว้บนมณฑปครอบแก้วใส ให้คนไปสักการบูชาได้มองเห็นเป็นที่เสริมศรัทธาด้วยความอึ้งอึ้งประทับใจ ทั้งวัตถุสิ่งของมีค่าก็ตั้งเรียงรายไว้ในตู้ติดผนังภายในองค์พระเจดีย์ให้ผู้ที่ไปนมัสการได้เห็นชมเล่นเป็นขวัญตา
- นำภูมิใจใหม่พุทธศาสนิกชนทั้งหลาย เรื่องราวที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยพระบรมศาสดาสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งล่วงกาลผ่านมาแล้วกว่า ๒,๐๐๐ ปี ก็มาปรากฏหลักฐานขึ้นชัดเจนยืนยันประวัติของพระศาสดา มีศาสดาของศาสนาใดในโลกนี้บ้าง ที่มีพระประวัติชัดเจนปานนี้
- ความสำคัญของวัดโบริตาทาวน์ นอกจากจะมีพระเจดีย์บรรจุเส้นพระเกศาของพระพุทธเจ้าดังกล่าวแล้ว ยังมีสิ่งที่ดึงดูดคนักแสวงบุญอีก ดังนี้
- พระนางอุพญา เป็นพระพุทธรูปทองคำปางมารวิชัย พุทธศิลป์งดงามยิ่งนัก หน้าตักกว้างประมาณ ๓๐ นิ้ว สร้างในสมัยพระเจ้ามินดง เดิมอยู่เมืองมัณฑะเลย์ เมื่ออังกฤษยึดเมืองมัณฑะเลย์ได้ในปี พ.ศ. ๒๔๒๕ ก็นำพระพุทธรูปองค์นี้ไปที่กัลกัตตา แล้วก็เชิญเสด็จต่อไปยังพิพิธภัณฑวัตถุคองเรีย และแอลเบิร์ต ประเทศอังกฤษ จึงรอดพ้นจากเหยื่อระเบิดในคราวสงครามโลกครั้งที่สอง เมื่อพม่าได้รับเอกราช จึงขอรับคืนมารวมเวลาพระพุทธรูปองค์นี้เสด็จจาริกไปอยู่ในปกครองของอังกฤษเป็นเวลานานถึง ๖๐ ปี ปัจจุบันประดิษฐานอยู่ที่วัดโบริตาทาวน์ ในวิหารด้านขวามือ (ถ้าเราหันหน้าเข้าหาองค์พระเจดีย์) ขณะเราไปวัดโบริตาทาวน์เขากำลังซ่อมปิดทองภายนอกองค์พระเจดีย์ คณะของเราเข้าไปนมัสการเส้นพระเกศา ชมวัตถุมีค่าภายในองค์พระเจดีย์ ถ่ายภาพเป็นที่ระลึกสมประสงค์แล้ว จึงพากันมาสวนมนต์ไหว้พระ แผ่เมตตาในวิหารพระนางอุพญา

- ที่วัดแห่งนี้นอกจากสิ่งของที่ทรงคุณค่าควรแก่การกราบไหว้บูชาเพื่อน้อมรำลึกถึงคุณพระรัตนตรัย ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่คนทุกยุคทุกสมัยใส่ใจเคารพบูชาอีกสองอย่างคือ เทพทันใจ และ เทพกระซิบประดิษฐานอยู่ในวิหารอีกสองหลัง แต่เราเห็นว่าเป็นความเชื่อนอกหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา จึงไม่ได้เข้าไปสัมผัส ขณะชาวคณะบันเทิงกรรมทัวร์ของเราไปทำความเคารพขอพรจากเทพทั้งสองนั้น เราจึงกระทำประตักนิมิตรอบองค์พระเจดีย์โอบตาทาวนถวายเป็นพุทธบูชา ๓ รอบ แล้วชมทัศนียภาพบริเวณรอบองค์พระเจดีย์ รอชาวคณะ จนเวลา ๑๗.๐๐ น. จึงออกเดินทางไปสนามบินรังกุ้ง
- สรุปวันสุดท้ายของการเยือนประเทศเมียนมาร์ เราได้นมัสการสิ่งศักดิ์ประจำชาติที่เรามาเยือน ๒ แห่ง
- เมื่อถึงสนามบินเตรียมเช็คอิน แสดงพาสปอร์ตและเอกสารเพื่อเดินทางกลับสยามประเทศ และโหลดกระเป๋า ปรากฏว่ากระเป๋าของชาวคณะเราออกลูก-หลาน-เหลน (ตอนไปซื้อของที่วัดชเวตาเลียว เมืองหงสาวดี) จนน้ำหนักเกินพิกัดไปกว่า ๑๐๐ กก. แต่ก็ได้รับความกรุณาจากเจ้าหน้าที่ของบริษัทการบินไทยประจำสนามบินรังกุ้ง อนุญาตให้ผ่านได้โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม หนูมะนาว มัคคุเทศก์สาวน้อยชาวรัฐฉานอุตสาห์ยืนรอส่งคณะเราอยู่นอกห้องกระจกจนลับสายตา เมื่อพวกเราเดินเข้าไปยังห้องผู้โดยสารขาออก
- ชาวคณะเราเดินทางกลับด้วยบริษัทการบินไทย มหาชน จำกัด เที่ยวบิน TG 306 ซึ่งตามกำหนดเวลาออกจากสนามบินรังกุ้ง ๑๕.๓๐ น. แต่ปรากฏว่าเครื่องบินลำที่เราจะอาศัยกลับนั้นร้อนลงที่สนามบินรังกุ้งเมื่อเวลา ๑๕.๓๐ น. สอบถามได้ความว่า เครื่องบินเสียเวลามาจากสุวรรณภูมิ เพราะรอผู้โดยสารต่อเครื่องจากต่างประเทศ เจ้าหน้าที่ประกาศเรียกผู้โดยสารขึ้นเครื่องบินเวลา ๑๕.๔๕ น. ผู้โดยสารเต็มลำ กว่าจะเรียบร้อยและออกจากสนามบินรังกุ้งได้ก็เป็นเวลา ๒๐.๑๗ นาที เครื่องบินพาผู้โดยสารเห็นฟ้ามาถึงสนามบินสุวรรณภูมิด้วยความปลอดภัย เปี่ยมด้วยความอímเอิบเบิกบานใจและสุขสวัสดิ์ เมื่อเวลา ๒๑.๔๗ น. ลงจากเครื่องแล้วพากันไปเข้าแถวแสดงตนเป็นคนไทยกลับประเทศ รอรับกระเป๋า แล้วร่ำลาแยกย้ายกันกลับสู่วิมานของตนด้วยความหรรษา ร่าเริง

บทส่งท้ายบันทึกเล่าเรื่อง....เที่ยวเมืองพม่า

สรุปตลอดระยะเวลา ๗ วันเต็ม เราและคณะบันเทิงธรรมทัวร์ได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมสถานที่สำคัญในประเทศ
เมียนมาร์รวม ๒๘ แห่ง คือ พุทธศาสนสถาน ๒๔ แห่ง พระราชวัง ๒ แห่ง และตลาดเช้าอีก ๒ แห่ง ดังนี้

ที่	วัน/เดือน/ปี	สถานที่	เมือง	ความสำคัญ	หมายเหตุ
๑.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	วัดมหากันดาเยง	อมรปุระ	วิทยาลัยสงฆ์	
๒.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	วัดทองมินยี	อมรปุระ	พุทธสถาน	เชิงสะพานอุเป็ง
๓.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	พระมหามัธยมุนี	มันตะเลย์	วัดยะไข่	มหาสถานสำคัญ(๔)
๔.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	พระราชวังมันตะเลย์	มันตะเลย์	พระราชวังสุดท้ายของพม่า	โบราณสถาน
๕.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	วัดชเวนนันดอร์	มันตะเลย์	พระตำหนักไม้สักทอง	
๖.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	วัดกุโสดอ	มันตะเลย์	พระไตรปิฎกจารึกหินอ่อน	
๗.	๑๐ ธ.ค. ๕๖	วัดมันตะเลย์ฮิลล์	มันตะเลย์	พุทธสถาน/จุดชมวิว	
๘.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	ตลาดเช้าเมืองพุกาม	พุกาม		
๙.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดพระเจดีย์ชเวชิกอน	พุกาม	ศักดิ์สิทธิ์ที่สุด	มหาสถานสำคัญ(๒)
๑๐.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดมธุระ	พุกาม	อิศอดที่สุด	
๑๑.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดสัพพัญญู	พุกาม	องค์พระเจดีย์สูงที่สุด	
๑๒.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดอนันดา	พุกาม	วัดที่สวยงามที่สุด	
๑๓.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดตะมะยานจี(ธรรมยางจี)	พุกาม	พระเจดีย์ใหญ่ที่สุด	
๑๔.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	พระเจดีย์ชเวชัณดอว์	พุกาม	ชมวิวทะเลเจดีย์	
๑๕.	๑๑ ธ.ค. ๕๖	วัดติโลมินโล	พุกาม	พุทธสถาน	วัดกษัตริย์จักรตั้ง
๑๖.	๑๒ ธ.ค. ๕๖	ตลาดเช้าเฮโฮ	รัฐฉาน		ตลาดเช้า
๑๗.	๑๒ ธ.ค. ๕๖	วัดพองดอว์อู	รัฐฉาน	พระบัวเข็ม	ทะเลสาบอินเล
๑๘.	๑๒ ธ.ค. ๕๖	วัดอโลตอเปา	รัฐฉาน	พระเจดีย์น้ำปั้น	ทะเลสาบอินเล
๑๙.	๑๒ ธ.ค. ๕๖	วัดงาเปัจง	รัฐฉาน	บุษบกงดงามมาก	ทะเลสาบอินเล
๒๐.	๑๓ ธ.ค. ๕๖	วัด HUPIN INLAY PHAYA	รัฐฉาน		ที่พักริมทะเลสาบ
๒๑.	๑๓ ธ.ค. ๕๖	วัดพระนอนเจ้าทัตจี	ร่างกุ้ง	พระนอนสวยที่สุดในพม่า	พระนอนตาหวาน
๒๒.	๑๓ ธ.ค. ๕๖	พระมหาธาตุเจดีย์ชเวดากอง	ร่างกุ้ง		มหาสถานสำคัญ(๑)
๒๓.	๑๔ ธ.ค. ๕๖	วัดไจ้ปุ่น	หงสาวดี	วัดมอญ	
๒๔.	๑๔ ธ.ค. ๕๖	พระเจดีย์ชเวมอว์ดอว์	หงสาวดี	ในเขตพระราชวังเดิม	มหาสถานสำคัญ(๓)
๒๕.	๑๔ ธ.ค. ๕๖	พระราชวังพระเจ้าบุเรงนอง	หงสาวดี		โบราณสถาน
๒๖.	๑๕ ธ.ค. ๕๖	พระธาตุนินทร์แขวน	รัฐมอญ		มหาสถานสำคัญ(๕)

๒๓.	๑๖ ธ.ค.๕๖	พระพุทธไสยาสน์ชเวตาคเลียว	หงสาวดี		
๒๔.	๑๖ ธ.ค. ๕๖	พระเจดีย์โบตาทาวน์	ร่างกุ้ง	พระธาตุเจดีย์องค์แรก	

มหาวิทยาลัยสำคัญสูงสุดของชาวพม่าและมอญ รวม ๕ แห่ง ซึ่งชาวพม่าและรามัญปรารถนาใฝ่ฝันไป
สักการบูชา เรียงตามลำดับดังนี้

๑. พระมหาธาตุเจดีย์ชเวตาคอง เมืองร่างกุ้ง
๒. พระธาตุเจดีย์ชเวตีกอน เมืองพุกาม
๓. พระธาตุเจดีย์ชเวมอว์ค่อว์ กรุงหงสาวดี
๔. พระมหามัณเฑียร วัดยะไข่ เมืองมันตะเลย์
๕. พระธาตุอินทร์แขวน รัฐมอญ

คณะของเราได้มีโอกาสไปบูชาจนครบทั้ง ๕ มหาสถาน การได้มีโอกาสไปเยี่ยมชมประเทศเพื่อนบ้าน
สหภาพเมียนมาร์ของเราครั้งนี้ นับว่ามีประโยชน์แก่ตัวเรามาก ทำให้วิสัยทัศน์ที่เรามีต่อประเทศเพื่อนบ้านนี้
กว้างขวางขึ้น ได้ความรู้ความเข้าใจทั้งด้านการพระพุทธศาสนาและประวัติศาสตร์พม่า-มอญชัดเจนขึ้น เข้าใจวิถี
ชีวิตของเขาถ่องแท้ขึ้น บังเกิดทัศนคติตามควรแก่สติและปัญญาของเรา ทั้งยังได้สิ้นข้อกังขาที่ค้างคาใจเรื่อง
หนึ่งมาเป็นเวลานาน กล่าวคือ เราได้ทราบข่าวมานานแล้วว่าพระทางภาคเหนือของไทยบริโภคน้ำในยาม
วิกาลกันจนเป็นปกติธรรมดา และก็อ้างว่าได้รับอิทธิพลธรรมเนียมนี้มาจากประเทศพม่าเรารู้จักพระท้องถิ่น
ภาคเหนือบางองค์ สอบถามเรื่องราวก็รับรองว่าเป็นเช่นนั้นจริง แต่จากการสังเกตดูพฤติกรรมและสอบถามจาก
มัคคุเทศก์ชาวพม่าแล้ว เธอยืนยันว่าไม่เป็นความจริง พระพม่าไม่ได้บริโภคน้ำในยามวิกาล แต่พระเมืองพม่า
บิณฑบาตได้ทั้งวัน คือตอนเช้าและก่อนเพล บิณฑบาตรับภัตตาหาร ส่วนตอนเย็นบิณฑบาตรับปัจจัยและ
อาหารแห้ง แต่การบิณฑบาตตอนเย็นนั้นเราไม่เห็นเลยตลอดการเดินทาง

การเดินทางไปครั้งนี้ เราได้รับความอุปการะค่าใช้จ่ายทั้งหมดจากโยมอัญชลิ ดวงทวีทรัพย์ นับตั้งแต่เดิน
ทางออกจากวัดในวันที่ ๕ จนกลับถึงวัดในวันที่ ๑๗ ธันวาคม ทั้งยังได้รับความอนุเคราะห์ด้วยดีจากสมาชิกชาว
คณะบ้นเทิงธรรมทั้วทุกท่านระหว่างการเดินทาง โดยเฉพาะเล็ก(ไตรสิทธิ์) ซึ่งคอยดูแลเราอย่างใกล้ชิดโดย
ตลอด บุญกุศลใดๆ อันจะพึงบังเกิดมีขึ้นแก่เราแล้วไซ้ ขอนิสงส์ทั้งหลายพึงสัมฤทธิ์ผลแก่สหทัยธรรมทุกท่าน
ตลอดกาลทุกเมื่อเทอญฯ

ภาคผนวก

บันทึกเล่าเรื่อง.....เที่ยวเมืองพม่า

รายนามชาวคณะบันเทิงธรรมทั้วร เดินทางไปสหภาพเมียนมาร์ ๑๐-๑๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๖

ที่	ชื่อ - สกุล	หมายเหตุ
๑.	พระอธิการทรงวุฒิ ธมฺมวโร	วัดอจาโรรังสี จ.สกลนคร
๒.	คุณอัญชลี ดวงทวีทรัพย์	กรุงเทพฯ
๓.	คุณพรทิพย์ ชัยสถาผล	กรุงเทพฯ
๔.	คุณอารีย์ พรศานนุวัฒน์	เชียงใหม่
๕.	คุณเขาวานี รุ่งวรกุล	เชียงใหม่
๖.	คุณประเทือง เข็นเขือก	บางแสน ชลบุรี
๗.	คุณรัชนีกร เข็นเขือก	บางแสน ชลบุรี
๘.	คุณอุษา โชคสุวรรณกิจ	กรุงเทพฯ
๙.	คุณจกมลกรณ์ ชัยสถาผล	กรุงเทพฯ
๑๐.	คุณณัฐภัตสร ชัยสถาผล	กรุงเทพฯ
๑๑.	คุณพูนสุข อารณ์พัฒนา	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๑๒.	คุณสมปอง เถตระการ	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๑๓.	คุณกอบกาญจน์ กมลมาตยากุล	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๑๔.	คุณมนัสชัย อารณ์พัฒนา	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๑๕.	คุณไตรสิทธิ์ อารณ์พัฒนา	นครปฐม
๑๖.	คุณอรุณี อารณ์พัฒนา	นครปฐม
๑๗.	คุณคารณี อารณ์พัฒนา	นครปฐม
๑๘.	คุณไพศาล อิศระ	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๑๙.	คุณประจันดา อิศระ	เสลภูมิ ร้อยเอ็ด
๒๐.	คุณกิตติพร วงษ์แก้ว	บ. มายด์ วาแกชั่น

พระอธิการทรงวุฒิ ธมฺมวโร
วัดอจาโรรังสี
๔ มกราคม ๒๕๕๗